

„Soča“

izhaja vsak petek o poldne in velj s prilogama „Primorac“ in „Gospodarski List“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto . . . . . gld. 4:40,
pol leta 2:20,
četr leta . . . . . 1:10.

Za tuje dežele toliko več, kolikor je veja poštnina.

Delavecem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročino znižamo, tako se oglaša pri upravnosti.

„Primorac“ izhaja vsakih 14 dni ob enem z neravnimi (nepar) „Sočinimi“ številkami.

„Gospodarski List“ izhaja in se prilaže vsak mesec v obsegu 16 strani. Kadarkje v petek praznik, izidejo listi že v četrtek.

SOČA

(Izdaja za deželo)

Iz državnega zborna.

V četrtek 8. t. m. razpravljal se je proračun načnega ministerstva, in sicer so bile na vrsti srednje šole. Obširno poročilo gleda na pionerijo v Kranju in na paralelke v Celju nabaja se v „Slovencu“ od 10. t. m. Zato bomo na kratkem poročali bolje le to, kar zadeva goriško deželo.

Poslanec dr. Gregorčič je omenjal, da par tisoč Nemcev, večinom uradnikov in vojakov, na Primorskem ima nemške gimnazije v Gorici, Trstu in Pulju ter nemški realki v Gorici in v Trstu; da Italijani imajo državno gimnazijo v Kopru ter mestno gimnazijo in realko v Trstu, le Slovenci in Hrvati, katerih je na Goriškem in v Istri dve tretjini vsega prebivalstva, da nimajo niti ene srednje šole. Zahvalil je, naj se osnuje hrvatska gimnazija v Pazinu ter slovenske paralelke na srednjih solah v Gorici. O slovenskih paralelkah v Trstu omenil je profesor Suklje, da jih bo morala vlada ustanoviti z ozirom na skupne državne koristi, ki jih zahtevajo. Na to je odgovoril minister, da z ozirom na srednje šole z maternim učnem jezikom v deželah z ustanovnim prebivalstvom mu bo služilo v mejnih finančnih moči kot pravilo to, da se dotični deželni zbori izrečejo za njih ustanovitev, ali da se državni poslanci dotičnih narodnosti zjednijo v njih zahtevanju. Dr. Herold je temu načelu ugovarjal; za Goričane bi bilo pa koristno, ako bočejo biti deželni ali državni poslanec edini v tej stvari, kakor so bili pred desetimi in dvajsetimi leti.

Imenovan poslanec je dalje pojašnjeval, da sedanje nemške srednje šole na Primorskem in posebe v Gorici nadagajo domaćemu prebivalstvu večja bremena in težave nego jih nosijo državljanji drugih dežel, ter da razmere na srednjih solah so postale povsem nezgodne, odkar je zavladala na teh zavodih nenavadna strogost, ki se pripisuje sedanjemu deželnemu šolskemu nadzorniku. S tem je zadel v sršenovo gnezdo. Poročalec dr. Beer dal si je mnogo opravila. Slednje odgovoril minister in zanika, da bi solski nadzornik in učitelji ne izpolnjuvali svoje dolžnosti. Iz poznejega govora je bilo razvidno, da ministru so bile do onega dne nezname pritožbe o strogoosti na goriških srednjih solah in da dotičnih interpelacij in resolucije deželnega zborna goriškega ni imel se v rokah. Dvorni svetovalec Beer proslavil je goriškega dež. s. nadzornika kot „enega izmed najboljših solnikov, kar jih imamo“. Dr. Gregorčič je med drugim tudi omenil, kako bi se lahko vlada z gotovostjo prepričala o goriških solskih odnosajih. Minister je reklo, da je še tisti dan ukazal, naj se preiščejo pritožbe o solskih odnosnih na Primorskem, posebe v Gorici. Dva nemška lista imela sta prav tiste dni obširna poročila o pritožbah radi srednjih sol v Gorici in v Trstu.

Druži dan 9. t. m. so se razpravljale najprej obrtne in obrtno-nadaljevalne šole. Pri tej priliki priporočal je dr. Gregorčič ustanovitev obrtne strokovne šole za obdelovanje kamenja na Krasu ter naj bi vlada podpirala slovenske paralelke, ki se bodo morale ustanoviti na obrtno-nadaljevalni soli v Gorici, oziroma novo tako soli, ki je postala potrebna za slovenske obrtnike v Gorici in njeni okolici, ker sedanja italijanska šola ne zadošča temu namenu. Vlada se je izjavila prijazno tej nameri: treba torej, da se začeta stvar nadaljuje.

Na to so prisle na vrsto ljudske šole. Dr. Gregorčič je opisoval nengodne razmere ljudskega solstva v Gorici ter krijevo pol, katero hodijo Slovenci goriškega mesta, ne da bi mogli priti do ljudske šole na mestne stroške, za katero so že tolkokrat prosili. Pozivlja vlado, naj vendar poskrbi, da se

izpolni šolski zakon tudi za goriške Slovence. Enako prošnjo stavi za Slovence v Trstu, katerim bi se moralo pomoci do potrebnih ljudskih sol s slovenskim učnim jezikom pomoci politične solske ustawe, ki je še vedno veljavna za Trst, ker nima svoje deželne postave. Minister je odgovoril, da ti zadeli je vlada že opetovano poganjala in da jih bo zdaj zopet vsled ravnomer izrečene pritožbe; da v prvi vrsti itaajo o teh prsojih odločevati podrejene solske oblasti, a da hoče strogo postavno postopati, ako pride zadeva potom utoka njemu v rešitev.

Dalje se je pritožil rečeni poslanec, da v Istri je premalo ljudskih sol, da občinam, ki za nje prosijo, se delajo vsakovrstne zapreke; da izmed 42.000 solski dolžnosti podvrženih otrok jih je 20.000 brez solskega ponaka, večinom, ker nimajo kam iti v solo; da neni jezik v obstoječih solah se ne ujema povsem s postavnimi dolžnostmi. Omenil je slednje žalostne razmere glede na ljudsko solstvo med koroškimi Slovenci, katero so vlad in zbornici že itak znane, ter zahteval, naj ministerstvo poskrbi, da se vprašanje o učnem jeziku v ljudskih solah na Koroškem prej ko prej tako resi, kakor zahtevajo solski in državni temeljni zakoni. Tudi na to je minister odgovoril, da v teh stvareh odločujejo v prvi vrsti podrejeni solski uradi, a on da bo v zadnji instanci razsojeval v smislu obstoječih zakonov in sicer po načelu, da ponuk v ljudski soli se ima vršiti na podlagi materinega kot učnega jezika.

Z ozirom na e. k. izobraževalisce za učitelje v Kopru in za učiteljice v Gorici je poslanec grajal, da se pedagogika poučuje v nemškem jeziku ter tako težave delajo v predmetu, ki je že itak težak. Enako je grajal, da se zgodovina poučuje v materinem, ponavlj pa v nemškem jeziku. Ob tej priliki omenil je nemaravn učni načrt na deski in posebe se na dekliski vadnicu v Gorici ter zahteval, naj se poslednja razdeli v slovenske in italijanske paralelke. Minister je priznal, da navedeni učni načrti niso najboljši, ter je menil, da treba gledati na različne okoliščine in da velja tudi takoj pregovor, da med raznimi zli se izvoli, kolikor mogoče, manjše. Vladni zastopnik je bil mnjenja, da razdelitev dekliske vadnice bi bilo zleti in da sedanjo uredbo glede na ponavljanje zgodovine bo treba na vsak način odpraviti. Z ozirom na pedagogiko trdil je minister, da nima primernih knjig in izprashenih učiteljev za poučevanje tega predmeta v slov. in ital., oziroma v Kopru tudi hrvatskem jeziku.

Pri razpravljanju notranjega ministerstva dne 10. t. m. pritoževal se je dr. Gregorčič, da se sprejemajo na Primorsko politični uradniki iz drugih krovov in da takó zastajajo na nižjih stopinjah domaći uradniki, ki imajo že mnogo službenih let; da tako zgubljajo veselje do službe in da vsled tega na Primorskem ni zadostnega naraščaja v političnih službah, ker domaćini se vedno boje, da bo na vrsti, da bi prišli v višjo službo, se bodo imenovali drugi iz drugih dežel. Dalje pravi, da pravnikom, ki se oglašajo za politično službo, ni dovolj samo priporočati, da naj se priuče deželnim jezikom, marveč da to treba od njih zahtevati, ker drugače niso prepričani, da je vlad resno na tem, da bi se jih učili. Slednje omenja, da s slovenskimi strankami in občinami občujejo politični uradi v nemškem jeziku celo tedaj, ko se poslužujejo tiskanih ali litografovanih obrazcev, ki so leto za letom vedno enaki. Minister se je izgovarjal, da pomanjkuje pravnikov, ki bi hoteli stopiti v politično službo, in da radi tega se sprejemajo tudi taki, ki so zmožni samo enega deželnega jezika, ako

kažejo dobro voljo, da se hočejo učiti tudi drugih. Gledé na imenovanje uradnikov pravi, da vlada le iz tehnih uzrokov prestavlja uradnike iz ene dežele v drugo ter da pri tem paži, da se domaćinci ne godi krijeva, kar se godi s tem, da se klicejo na Dunaj k osrednji vladai.

Pri točki o državnih cestah zahteval je rečeni poslanec, naj se postavijo v prihodnji proračun večji zneski za preuravnavo državne ceste po Idrijski dolini, in naj se nadaljujejo dela na koroški cesti po Soški dolini, ne da bi se pretrgavala, kakor se godi letos. Kot mesta, ki potrebujejo mnoge preuravnavne, omenil je potok pod Desklami, kjer bi se bila preteklega meseca septembra kmalu velika nesreča zgodila, dalje klauec med Kobaričem in Trnovem, slednje oni del ceste na Predelu, ki se je po veliki povodnji pred nekaterimi leti le za silo popravil. Vladni zastopnik je občel, da dela na cesti po Soški dolini se bodo nadaljevala in da se postavi v prihodnji proračun potrebn znesek. Vlada je opozorjena, da žiga nevarnost potovalem in vozniškom, ako ne popravi teh mest o pravem času.

O kozah ni bilo mogoče govoriti pri notranjem ministerstvu, ker ta zadeva spada v področje ministra za kmetijstvo. Zato je poslanec Alfred grof Coronini posebe pripovedal temu ministru, naj bi se gledé na kozjo pašo ozir jeman na take kraje, ki niso za drugo sposobni, ko samo za to porabo, in na veliko zgubo, katero trpi ljudstvo nekaterih krajev, ako se mu kože popolnoma prepojevo.

*

*

*

V tork 13. t. m. obravnaval je proračuni odsek proračuna pravosodnega in domobranskega ministerstva. Pri tej priliki zahteval je dr. Gregorčič, naj ministerstvo za to skrbi, da se bo izvála določba onega statuta, ki velja za najvižji odnivi dvor (§. 27 z dne 7. avgusta 1850), o kateri se imajo izdajati razlogi in razsežbe tega sodišča v nemškem in onem nemškem jeziku, v katerem se je vršila razprava v prvi instance. Minister mu je odgovoril, da slovenski jezik ni tako dolgo v sodniški rabi, kakor drugi jeziki, da do zdaj so bile še razne težave, ki so ovirale natančno izpolnjevanje zgore navedene določbe, a da hoče za to skrbiti, da se bo to poslej po mogočnosti gdoi.

Isti poslanec je naglašal, da slovenski deželni in državni poslanci so pri svojem shodu dne 1. oktobra 1890. izrekli kot potrebu za pravnike, ki so poklicani, opravljati svojo službo med Slovenci, da se za njih ustanovijo na katerem že obstoječih vseučiliščih stolice s slovenskim učnim jezikom za praktične stroke pravoslovja. Ker se ni mogel udeležiti razprav proračunskega odseka tedaj, ko so bile visoke šole na dnevnem redu, vpraša pravosodnega ministra, katerega tudi stvar zadeva, ali se je že storilo kaj, da bi se ustreglo te potrebi slovenskega naroda, oziroma njegovih pravoslovcev, in če ne, ali je minister voljen, stopiti v tem oziru v dogovore z naučnim ministerstvom. Grof Schönborn je odgovoril, da mu ni znano, da bi se bilo v tem oziru že kaj storilo, da pa hoče povprašati svojega tovarisa naučnega ministra, ali se dà kaj storiti v tej zadevi.

Dalje je izbral imenovan poslanec, da slovenske tiskovine, katere je dalo pravosodno ministerstvo že pred leti tiskat, da bi se olajšalo delo sodnikom, ki služijo med slovenskim narodom, se niti tam zadosti ne rabijo, kjer so sodniki zmožni tega jezika. Zato prosi ministra, naj bi ukazal, da se bo to vsaj naprej godilo. Minister je odgovoril, da je že izdal take

Oznanila

in „poslanice“ plačujejo se za sliristopno pelet-vrstvo:

8 kr.	če se tiskajo 1 krat,
7	2 . . . . .
6	3 . . . . .

Večkrat — po pogodbji. Za večje črke po prostoru.

Posamečne številke dobivajo se v tobakarnah v Nunski ulici in v Šolski ulici, v Trstu pri Lavrenčiču nasproti vel. vojašnicu in pri Pipantu v ulici Ponte della Fabra po 8 kr.

Dopisi pošiljajo naj se uredništvo, načnina in reklamacije pa upravnemu „Soča“. — Neplačani pisem uredništvo ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravnemu je v Marziničevi hiši, Via del Mercato št. 12, II.

ukaze, in da jih zopet ponovi na pritožbo, katero je ravno slišal.

Bolj obširno govoril je rečeni poslanec o žalostnih razmerah glede na poročne sodnije na Primorskem, posebno v Gorici, praošal je, ali hoče minister za to skrbiti, da se bodo v soglasju s postavnimi določili pri sestavi letne liste poročnikov v enakih okoliščinah v prvi vrsti takoj može vpisovati med poročnike, ki so zmožni obeh deželnih jezikov, oziroma da se ne bodo izključevali Slovenci samo radi tega, ker niso zmožni italijanskega jezika, dokler se ne izključujejo Italijani, ki niso zmožni slov. jezika. Minister ne pozna še, kakor se zdi, načina, po katerem bi se moglo v tem oziru temeljito pomagati. Rekel je, da je že pisal deželn nadšodniji v Trstu, naj za to skrbi, da pride med poročnike tudi primerno število slovenskih prebivalcev vsako leto. Pričakovati se dà, da poslanec tega upraknja ne pusti pri miru, dokler se ne obrne na bolje.

Gledé na okrajno sodišče v Kobariču, katerega ustanovitev je poslanec priporočal, odgovoril je minister, da o tem se vrši razbrave, ki niso že dokončane. Dalje je poslanec govoril o potrebi novih prostorov za okrajno in okrožno sodišče v Gorici, katere bi lahko oskrbel, ne da bi državne finance preveč trpele, znani železniški podjetnik Geconi, ki mu vlada zagotovi način, ali pa obresti in amortizacijo na več let. Slednje je omenjal nekatere nedostatnosti pri zemljišču knjig in slabu plačo onih sodniških pisarjev, ki dobivajo plačo le na dan, kar jih sili, da si morajo iskati postranskega zaslužka. Minister se je glede zadnjih ugodno izrazil; samo tega ni povedal, kako dolgo bo čakati od besede do dejanja.

Pri posvetovanju proračuna domobranskega ministerstva potrebel je poslanec, da se pošiljajo v čisto slovenske kraje na Goriškem italijanska valiba in nasprotno, ter prosil, naj bi se to v prihodnje ne godilo več. Oba proračuna razpravila in sprejela sta se v enem dnevu, kar se najbrže do zdaj ni se nikoli zgodilo.

* * *

Iz tega poročila je razvidno, kakó je naš poslanec dr. A. Gregorčič pri vseh točkah proračuna tolmačil zahteve in želje slovenskega naroda. Dasi še bolan, vendar ni opustil dolgotrajnih in pogostih sej proračunskega odseka, kjer ima najlepšo priliko, da govorí z ministri z obraza v obraz. Kakor se vidi, so ministri vecinoma dosti ugodno odgovarjali na zahteve dr. Gregorčiča. Počakajmo, da bomo videli, koliko resnosti je na teh ministarskih lepih besedah in obljudbah. Gospodu poslancu smo pa od srca hvaležni, da ni zamudil prilike, ko je bilo treba povzdigniti glas v imenu naroda slovenskega.

Razmere pri političnih uradih na Kranjskem.

V Ljubljani, meseca marca 1894.

Že več let sem so se v deželnem zboru kranjskem čudno razsvitljevalo razmere pri političnih uradih na Kranjskem v narodnem oziru. Posebno odločno narodni poslanci so leta za letom ponavljali razne pritožbe, iz katerih se je videlo, da s slovenskim uradovanjem na Kranjskem še nismo posebno daleč. Splošno je vladalo mnenje, da je bilo treba povzdrigniti glas v imenu naroda slovenskega.

Pod Taaffejevo vlado se je marsikaj izboljšalo pri sodiščih, če tudi bi morda še

marsičesa želeti. Pri političnih uradilih je pa ostalo vse pri starem, ali se je pa še kaj na slabše obrnilo. Ne redemo, da je naravnost nasprotovanje slovenski narodnosti temu krivo. Taaffejeva vlada nam je vsaj v začetku bila še precej prijazna, pa tudi pozneje je ni vedilo le nasprotstvo do Slovencev, temveč neka druga čisto napačna misel, ki je, žal, bila vedilo Taaffeju, pa tudi ministru Gauen. Prejsja vlada je večkrat pokazala, da so po njenih mišljih nekatere državne službe samo za pre-skrbljevanje grofov in baronov. Zlasti v politični upravi so se nastavljali samo plemiči. Ker mi Slovenci nizamo domačega plemstva, so se nastavljali nemški gospje in baroni brez ozira na to, ali umejo slovenščino ali ne. Slovensko uradovanje je seveda pri takih razmerah bilo težavno, da ne rečemo nemogoče. Kranjska deželna vlada je dne 9. novembra 1893, št. 3695/P. bila zaukazala vsem okrajnim glavarstvom, da morajo vse vladre oziroma ministerijalne odločbe uročevati strankam v jeziku, v katerem je bila sestavljena uloga. Ta naredba naše vlade pač najbolje osvetljuje razmere pri političnih uradilih. Štirinajst let potem, ko je nastopila vlada, ki si je bila narodno jednakopravnost zapisala na svojo zastavo, je bilo potrebno še take naredbe. To pač pove dovolj.

Veseli pa vladne naredbe povsem ne more no biti. Posebno gledé na vladne odločbe se nam usiljuje neki teden pomislek. Čemu je pač bilo potreba take naredbe? Po našem mnenju bi pač morali že pri deželnih vlad kranjski o stvareh, ki se slovenski učože, se tudi slovenski posvetovati in jih tudi slovenski reševati. Da se tako ne godi, pač kaže baš vladna naredba, ker sicer bi bila nezmislna. Da bi slovenske odločke pri kakem okrajnem glavarstvu v nemško prevajali, se nam ne zdi verjetno.

Seveda, pri deželnih vlad ni mogoč, ki bi mogli slovenski uradovati. Da je pa takó, tega je kriva vlast sama. Slovenci se vendar v politične službe niso oglašali, ko so videli, da v politični službi noben napredek ni mogoč, ako ni kdo grof ali baron. Da se je gledalo tu na sposobnosti, bi pa razmere bile vse drugače. Vladno postopanje se tudi ni ujemalo državnim zakonim, po katerih morajo vsem državljanom vse javne službe pristopiti. Jedino sposobnost, mej katere se pa močjo pristevati tudi jezikovne sposobnosti, imajo odločevalci, ne pa plemenitaski naslovi. Ustava naša ne dela nobene razlike glede na javne službe mej knezom in sinom navadnega oratarja, ki si je pridobil potrebne sposobnosti. Če kdo ni več slovenščini, ni sposoben za javno službovanje na Slovenskem, pa bodo tudi grof ali knez.

Razmere pri naših političnih uradilih se poprej ne izboljšajo, dokler se popolnoma ne opusti misel, da imajo v političnem delovanju plemenitasi kako prednost. Kako bode v tem oziru postopala Windischgrätzova vlada, še ne vemo. Čini nove vlade kažejo, da bodo hodila po poti svoje prednice, da torej od nje v tem oziru nizamo ničesa dobrega pričakovati. Treba bode še marsikakega boja.

Okolnost, da baš protežiranje plemenitasev nam največ skoduje, pa bodo naši državnimi poslancem vodilo, kje naj isčejo svojih zaveznikov, namreč — pri demokratskih strankah. Ako podpirajo naši poslanci predpravice plemenitasev, delajo s tem na skodo našemu narodu. Narodna dolžnost od njih zahteva, da pri vsaki priložnosti, bodisi v klubih, odsekih, v plenumu državnega ali deželnega zborna povzdignejo svoj glas proti predpravicam plemenitasev. Povsod odločnost kaj izda, bode tudi tukaj. Tako postopanje je pa tudi povsem opravičeno, ker s tem bi le zahtevali, da se spostujejo ustavne pravice avstrijskih državljanov.

Dopis s Kranjskega.

Volilna reforma

je sedaj največje in najvažnejše avstrijsko politično uprašanje. Od njega zavisi tudi srečna rešitev drugih avstrijskih uprašanj. Posebne važnosti sta vladni in pa Hohenwartov načrt volilne reforme, ker oba izhajata iz tako imenovane koalicije, ki odločuje sedaj o usodi avstrijskih narodov. In ta dva načrta zaslužujeta, da ju natančne ogledamo, ker bodo podlaga perečim razpravam o tej stvari. Nekoliko o vladnem načrtu smo že spregovorili, torej danes le še ob kratkem nekaj.

Prememba, katero priporoča vlast, hoče osnovati novo kurijo, v kateri naj bi volili

vsi tisti davkoplăčevalci, ki doslej ne volijo, potem vsi tisti, ki so dovršili tako srednjo, državno obrtno, deželno ali državno kmetijsko šolo, ali so si pridobili pravico za jednoletnega prostovoljca, ali so pa že vsaj dve leti zavarovani pri kaki okrajni zavarovalnici.

Od volilne pravice bodo izključeni vsi zasebni uradniki, ki iz kakoršnegakoli uzroka niso dovršili srednje šole, nadalje bodo izključeni od volilne pravice vsi kmetijski delavci, pa tudi mnogo tovarniških delavcev ne bodo volili, ker pri sedanjih neugodnih delavskih razmerah se lahko pripeti, da se zavarovanje pri bolniških blagajnicih nekoliko pretrega. Da celo mogoče je, da tovarnarji v kakem kraju nalaže odpuste več delavev pred volitvami, če bodo sluti, da bi jim povoljno ne volili.

Najbolje osvetljujejo vladno predlogo nastopne številke: 44 fidejkomisnih veleposestnikov bodo volili 5 poslancev; 5357 veleposestnikov 80 posl., 583 članov trgovinskih zbornic 21 posl.; 338.500 volilcev mest in trgov 118 posl.; 1.387.572 volilcev kmečkih občin 129 posl.; 1.750.000 volilcev nove kurije pa 43 poslancev. Blizu tri milijone polnoletnih možkih pa še ne bodo imelo volilne pravice. Te številke same so pač tako jasna obsodba tega volilnega načrta, da jasneje ni treba.

Umetno je pa, da si ogledamo malo, kake poslance dobimo iz nove volilne skupine na Slovenskem. Na Kranjskem, Goriskem, Istri, Koroskem in v Trstu se bodo volili po jeden, na Štajerskem pa dva poslance nove volilne skupine. Takih ljudij, ki so dovršili kako v volilnem načrtu navedenih učilišč, pa bi že sedaj ne imeli volilne pravice, bodo jaka malo; tudi davkoplăčevalcev ne bodo veliko. Glavno število novih volilcev dajo torej tovarniški delavci. Ti so pa pri nas na Slovenskem največ odvisni od nemških ali od italijanskih delodajateljev in se tudi na rodnosti posebno ne zavedajo, tako da lahko rečemo, da nizamo dosti upanja, da bi zmagali s kakim slovenskim kandidatom. Vse drugače bi pa bilo, ako bi volili tudi kmetijski delavci; v tem случаju bi bili pa Slovenec zagotovljeni večine mandatov.

Sedaj si oglejmo še Hohenwartov volilni načrt. Grof Hohenwart predlaga, da bi volili veleposestniki, kakor do sedaj 85 poslancev, trgovske zbornice 18, obrtne zbornice, ki se znova osnujejo, 12 poslancev; 35 poslancev bi neposredno volili mestni, 45 pa kmetijski volilci, 85 poslancev bi volili deželni zbori izmej kmetijskih in 72 izmej mestnih poslancev. Volilno pravico v mestih in kmečkih občinah bi imeli tisti, ki plačujejo kak neposredni davek, potem obrtni delavci in pastute osebe, ki plačujejo najemnino v znesku, katero določi deželni zbor. Izključeni so zopet kmetijski delavci. Uganiti ni težko, zakaj je grof Hohenwart proti kmetijskim delavcem. On je veleposestnik in na mnogih veleposestvih se delavecem slabše godi nego v tovarnah židovskih kapitalistov. Za to je pa treba delati na vse kriplje, da ti delavci ne dobe svojih zastopnikov v državnem zboru, kajti neprjetno bi bilo, ko bi se jelo razpravljati, kako so morali lavec pridobiti milijone, da se more v kočijah voziti in po veselicah hoditi n. pr. knez Schwarzenberg. To bi že živilo ponos teh visokih gospodov.

Sedaj poglejmo še natančneje ta volilni načrt. Pred vsem daje veliko prednost veleposestvu. Že sedaj so veleposestniki imeli velike predpravice glede na volitve, v bodoče bi imeli večje. Sami bi volili tisto število poslancev, kakor dosedaj, poleg tega bi volili se pri neposrednih volitvah v kmetijskih občinah in pa po svojih zastopnikih v deželnem zbornu. Če pa ima veleposestnik še kako pivovarno ali žganjario, bode volili v deželnem zboru se po svojem zastopniku v obrtni ali trgovski zbornici in po zastopniku dotične zbornice zopet v deželnem zbornu. Nadalje bi trikrat volili trgovci, po dvakrat pa tisti, ki volijo že sedaj v dež. zbor: trgovci bi volili neposredno, potem po svojih zastopnikih v trgovski zbornici, in po svojem zastopniku v deželnem zbornu. Tisti, ki volijo za deželni zbor, bodo volili neposredno v državnem zboru in po svojem zastopniku zopet v deželnem zbornu.

Vidno je torej, da se nekaterim stanovom, zlasti veleposestnikom in trgovcem, ločno dovoliti po tej volilni reformi nenavadne prednosti. Nekateri konzervativni listi proglašajo te stanove za državo ohranjujoče stanove, kar je pa le fraza, ker črni stanovi več pridobe tistega denarja, ki se steka v

državne blagajnice in tudi daje več krvnega davka.

Dolžnost je, da pogledamo sedaj, kak upliv bi imela volilna reforma za nas Slovence. Dobreg, zato ne. Tisti stanovi, ki bi imeli velike predpravice, navadno niso posebno naklonjeni. Veleposestniki so po večini naši nasprotniki in tudi trgovski stan ni tako naroden, kakor kmečki. Dve tretjini mestnih in kmečkih poslancev bi volili deželni zbori. V tržaskem, istrskem, koroskem in štajerskem deželnem zbornu imajo naši nasprotniki tako večino, da bi gotovo v njih ne bil voljen noben Slovenc. Jasno je torej, da bi zgubili več mandatov, četudi jih še sedaj imamo razmerno premalo. Zato se kar čndimo, da je slovenski poslanece mogel kaj takega predlagati. (Zato mu Kranjec podpiše zaupnico! Uredn.) Taka volilna reforma bi bila grob naši narodnosti.

Pa tudi za Čehe bi ne bilo bolje. Odločeniji življ bi izginili iz državnega zborna. Deželni zbor bi volil Staročehe ali pa nemške liberalce. Odločevali bi veleposestniki, ki bi pred vsem gledali na to, da kakega Mladčeha ne volijo. Ko bi pa na Češkem zgubili nemški liberalci kak mandat, bi ga pa nadomestili v Šleziji in na Moravskem, kjer bi deželna zborna volila samo liberalce. Nemci bi torej gotovo ne bili na skodo. Zato je pa dolžnost vsakega pravega avstrijskega Slovana, z vsemi močmi delati proti taki volilni reformi. Nadejam se, da se pač odprti oči tistim, ki isčejo podpisov za Hohenwartovo zaupnico po Gorenjskem, predno bode prepozno. Grof je ocitno pokazal, da se ne smatra za zastopnika Slovencev, temveč da se tudi edino le veleposestnika.

Iz učiteljskih krogov.

(Izvir. dopis.)

Deželni zbor goriski je po dolgem odlašanju vendarle storil prvi korak k zboljšanju našega slabega gmotnega stanja. Ni ga stanu, da bi bil takó slabo plačan, kakor je učiteljski. Finančni stražnik ali orožnik bolje izhajata od vsakega učitelja, vsaka mestna kuvarica mnogo bolje od naših učiteljev. Nasproti temu pa nam nalagajo čedalje večja bremena in zahtevajo od nas, da moramo "stanu primerno živeti", to je, da delamo v javnem življenju čast stanu in soli. — Ali kakó je to mogoče z revno učiteljsko plačico 400 gl., katero uživate doslej celo dve tretjini učiteljskega osojja? To priznava dandanes že vsak kmet, vsak priprst Slovencev, ki nam nikakor ne zavida, "debroto" učiteljskega stanu. Revne plače so uzrok, da se čedalje manj mladencov posvečuje temu stanu, a med učiteljstvom samim je zavladala neka brezupna poparjenost, skoro mláčnost do vsega, kar se vrši okoli njega.

Veliko let je učiteljstvo složno prihajalo pred deželni zbor s prošnjami za zboljšanje našega gmotnega stanja. Ali dočim so v zadnjih letih vs. avstrijske dežele velike storile za učiteljstvo, ostal je deželni zbor goriski pevsem nasproten našim željam. Neki okrajni šolski svet je dal svojemu pisarju še draginjsko priklado, dasi ima 600 gl. plače, češ, da ne more živeti, a svojim učiteljem s 400 gl. plače je odrekel vsakršno podporo.

Toda letos je deželni zbor vsaj nekliko storil za nas; malo sicer, ali hvaležni smo mu tudi za to. Plač sicer ni povečal, le razmerje med plačnimi vrstami bo ugodnejše, da med 10 učitelji jih bo 6 v II. in 1. razredu. S tem bomo imeli mlajši učitelji upanje, da pridejo prej v II. plačno vrsto, a ne, da bi trebalo čakati na to po 20 in več let, kakor se je često dogajalo doslej.

Gotovo ni v celi deželi razsodnega človeka, ki bi bil godrnjal proti deželnemu zboru zaradi te mrvice, katero je vrgel nam učiteljem. Kdor pomisli, koliko druge dežele žrtvujejo za solstvo in učiteljstvo, in ako zlasti pomisli, da med vsemi davki katere plačuje, uživa naše ljudstvo največle od šolskih in cestnih doklad, potem gotovo ne bo nikdar nejevoljen zaradi onih grošev, katere plača za šole in ceste.

Toda pač, neka gospoda se je moralu vendarle oglasiti proti mrvcici, katere je deželni zbor vrgel učiteljstvu. Njeno glasilo je "Primorski List" v Trstu, kateri se usiljuje našemu ljudstvu na vse pretege, kakor znana goriska "Nesloga". — Po menju tega lista (oziroma njegovega dopisnika iz Gorice. Uredn.) bi bila moralna odpasti tudi uredna naših plač, ker je padel deželni šolski zalog.

Prav zloben je način, kakor "Prim. L." opisuje to zadevo; zato mu naravnost povemo, da nič ne verujemo v njegovo zatrjevanje, da "privoski gg. učiteljem večjo plačilo"! V tem "privosilu" je seveda tudi zajel trditve, da poslanci so ravnali proti volji — v olive e.v. Dà, dopisniku je posebno mari za naše davkoplăčevalce!

Dopisnikov namen je očiten, saj je vedno isti, namreč: hujskarija proti soli in učiteljstvu. No, to pové konečno čisto jasno sam. Ko je namreč mislil, da je že dosti nahuskal s svojimi zbadljivkami in zavijanjii, vskliknil je: "Nove državne šole, reši nas o Gospod" — in udari naše ljudstvo s srednjeveško slepoto, mislil si je v sreču.

Ko je državni zbor izdatno poviral dohodke našim duhovnikom, ni ga bilo lista — tudi najbolj liberalnega ne! — ki bi bil vsled tega zabavjal proti njim in očital poslancem, da so povečali državne stroške.

A zdaj, ko smo učitelji na Goriskem prisli v celi Avstriji zadnji na vrsto, da smo dobili le majhno mrvicu, ki deželi ne prizadene nikakih težav, takoj se oglesi duhovski list, ki začne hujskati davkoplăčevalce, češ, glejte jih, učitelje, zanje boste morali odslej se več plačevati, ko itak že doslej komaj nosite težko butaro velikih davkov.

Jako plemenito, gospa častita! Toda vedite, da kdor drugemu jamo kopije, sam v njo pade. Mi se niti notečemo posluževati enakega orožja, dasi hi mogli to storiti z veliko večjo pravico — in tudi z večjim uspehom! — kajti trdno smo uverjani, da naše ljudstvo ima zdrave oči, s katerimi gleda in razume; ako tudi vselej ne govoriti, toda v sreču si misli po svoje.

Konečno moremo "Prim. Listu" zagotoviti, da učiteljstvo bo tudi zanaprej edino pri vsakih volitvah, če tudi ta edinost ne bo njegovim patronom posebno ljuba. Mi vemo, da naše težnje so poštene, narodu koristne in za nje se bomo složno borili do zadnjega diba.

Obžalujemo, da taka pisaria bi mogla kaliti prepotrebno sporazumljeno med duhovstvom in učiteljstvom, kar bi ne bilo v korist ni enim ni drugim, narodu bi bilo pa v očitno škodo. Zato opozarjam urednike pri "Prim. Listu", da bi uprivali na to, da bi se v prihodnje izogibali takim hujskarijam proti učiteljstvu, ker drugače bi se utegnilo od naše strani vračati milo za drago — komu v korist?! Dosti!

(Ne zamerite, da smo precej pristigli ta dopis. Ni drugače mogoče! Se to bo preveč nekalernikom! — Uredn.)

Dopisi.

Iz Ljubljane, 5. marca. (Naše uradno glasilo.) — V vojvodini kranjski imamo nemški uradni list, če tudi je v deželi komaj 5 odstotkov Nemcev in nemščinjark. Tam pri vas na Primorskem pa izdaja vlast v laškem jeziku, hoteče biti pravljena laški manjšini v deželi.

"Sočinim" čitaljem je znano, da kmalu po prihodu novega deželnega predsednika barona Heinra se je moral spreminiti tudi uredništvo uradnega lista povsem po "echt" nemškem kopitu. Za ta posel je bil izbran Van Goričanom dobro znani nemški fejtonist Noč, ki je kmalu opustil to službo, ker mož je bil vendarle preveč "echt deutsch" za deželo kranjsko, kjer 95% prebivalstva nočesa vedeti za nemško glorio.

V seji našega deželnega zborna 15. februarja t. l. je prišla v razgovor tudi ta spremembu pri uradnem listu. Dr. Iv. Tavcar in Ivan Hribar sta ostro kritkovala postopanje novega deželnega predsednika našproti bivšemu uredniku g. Ivanu Nagliču, katerega je baron Heinrich kar meni nje tebi nič postavil na cesto s celo rodbino, potem ko je v največjo zadovoljnost bivšega predsednika, visokor. g. Andreja barona Winklerja, celih 11 let urejeval imenovani list. Kdor pozna Winklerja, priznati mora da njegovega sodba več velja nego kateregakoli drugega barona, ki se pomeče po slovenski zemlji.

Tako, ko je prišel baron Heinrich v deželo, poskrbel je za to, da bi se uradno glasilo uradovalo povsem v nemškem duhu (in to v slovenski deželi Uredn.) Poklical je k

vati, kakor doslej, sicer bom moral sprememniti uredniško osebje". Ali ker g. Naglič vendarle ni dosti dobro ugodil željam barona Heima, zlasti ne v poročilih o raznih slovenskih društvih, odpustil ga je iz službe. Ko sta imenovana poslanca zaradi tega ostro prijemala barona Heina, izgovarjal se je ta, da Naglič je bil žrtev blejske afere.

Kaj je to? Lani so bili nastali neki prepiri zaradi servitutnih pravie blejskega jezera. „Slovenski Narod“ je mnogo pisal o tej zadevi. Sedanji posestnik Adolf Muhr je takrat v časopisu branil svoje dozdevne pravice do raznih servitut, a svoje „pôslnice“ je uvrščeval kot inserat v „Sloven. Narod“ in tudi v „Laibacher Zeitung“. Eno tako izjavo je priobčila „L. Z.“ tudi 15. aprila Sprejelo jo je upravnštvo lista za plačilo, a brez vednosti uremnika Nagliča, ki se ni bragal za inseratni del lista. Ona Muhrova izjava ni bila po volji baronu Heimu, a namesto da bi bil pokaral upravnštvo — odpustil je Nagliča iz službe.

Ta slučaj je vzbudil v Ljubljani veliko presenečenje, ker „novi kurs“ je prečitno pokazal svoje rožičke.

Takó stope te stvari. Skusal sem, povestiti čisto in golem resnico kolikor mogoče stvarno, da se mi ne bo treba batiti popravkov.

Interpelacija

gospoda grofa Alfreda Coroninija in tovaršev v zadevi obrtniške v Gorici se glasi:

V goriskem mestu je obrtno-nadajevalna sola, kateri dajujo država, dežela, kupčijska zbornica in gorisko mesto po 1000 f. podpore.

Dasi je stavil deželni zbor ob svojem času, ko je denarno pomoč dovolil, pogoj, da morajo biti učitelji na tej soli zmožni slovensce, da bi lehkovo slovenskim učencem v materinsčini predmete razglasili in pojašnjevali, vendar tega ne delajo, ker ali ne znajo slovenski, ali nimajo dobre volje v to; ponujejo le v italijansčini.

Vodja na tej soli je zid, kar ni odobravati z ozirom na to, da obiskujejo to solo le katoliški gojeni: vrh tega dobiva mož 800 f. plače, vsoto, ki ni v pravem razmerju z nicedim trudem, katerega ima na zavodu, in se protivi dolobam ministerske uprave iz dne 21. maja 1888, l.

Na tej soli je pripravica, v kateri se učenci poučujejo o predmetih ljudske sole, namreč v pisani, čitanju in računstvu: to je uredba, ki ne odgovarja namenu obrtno-napredne sole in se je uvela le radi tega, ker je ljudska emika v goriskem mestu po zaslugi županov tako zamemarjena (te malo večjih mest je v avstrijski državi, kjer se ljudska sola tako slabo obiskuje in je toliko odstotkov omih, ki ne znajo čitati in pisati, nego v Gorici), da bi zavod inače imel premate sposobnega dijastva.

Z ozirom na to, da živi v goriskem mestu, ki ima 21.000 duš, po zadnjem ljudskem štetji 3000, v resnici pa gotovo nad 6000 Slovencev, da je okolica skoro izključno slovenska ter da ste dve tretjini vseh prebivalcev slovenski:

z ozirom na to, da ne koristi taka sola, v kateri se na podlagi italijanske poudrnje in kateri je namen Slovence potajiti. Slovencem v mestu in okolici prav nič, pač jin pa skoduje:

z ozirom na to, da se vzdržuje ona sola vseled dovoljenih doneskov označenih činiteljev ne le z žalji italijanskih, ampak tudi slovenskih davkoplatavalcev, ter da imajo poslednji pri jednakih bremenih tudi jednakne pravice do obrtnega pouka v materinsčini:

z ozirom na vse nepriljivosti, katere smo že poprej grajali in katerim se še mnogo drugih pridruži, kakor n. pr. protekcijska županova pri namesčevanji učiteljev, njegov čezmerni učink na solo navliz obstoječemu soškemu oskrbištu, v katerem sedje vladni in deželni zastopniki in drugi, malo dobrohotno ravnanje z onimi učenci, kateri ne kažejo takoj dobro volje, da bi se potujih: usojajo se podpisani prasati gospoda ministra za bogocastje in uk, opirajoci se na izjavo Nj. svitlosti, gospoda ministrira predsednika, v seji proračunskega odseka iz dne 27. februarja, o jednakopravnosti posameznih narodov, in opirajoči se na člen XIX drž. osnovnega zakona:

Hoče li Njegova ekselencia potrebno zauzakati, da se odstranijo navedene nepriljivosti na obrtno-napredni soli v Gorici?

Hoče li Nj. ekselencia vstreči občutni potrebi slov. prebivalstva v mestu in okolici po obrtnem pouku s tem, da odloči primeren državni donesek za slučaj, da se vpeljejo slovenske paralelke na že obstoječi obrtno — napredni soli, ali da se ustaviti samostalna obrtna šola s slovenskim učnim jezikom?

Alfred Coronini

Povse -- Globočnik -- Dr. Ferjančič -- Dr. Dostal -- Radimsky -- Dr. Gessmann -- Dr. Lueger -- Schneider -- Spinčič -- Dr. Gregorčič -- Jax -- Nabergoj -- Kohler -- Lichtenstein -- Klun.

Domače in razne novice.

„Tajnosti“ slovenskega kluba. — Dopisnik ljubljanskega „Slovenca“ ni vedel nič stvarnega odgovoriti na članek v „Soči“ in „Primoru“ od danes 14. dneje v zadevi „Slogine“ prošnje za podporo namernavnim slovensko obrtno-nadajevalni soli. Je v toliko se je razkoračil nad nami, če: kdo neki izdaja tajnosti slovenskega kluba Andreju Gabrščeku?

Ako smo v svojih člankih navedli kaj stvarno neresničnega, pripravljeni smo svoje izpovedi takoj popraviti, ako se nam dokaže, da smo bili krivo poučeni. Krivice nečemo delati nikomur, tudi vitezu dr. Tonkliju ne (ostala) sestorica slovenskih poslanec tu itak ne pride v poštev, ker vsa krivda pada na rame edino le na klubovega predsednika.

Dokler nam torej nič ne dokaže, da naše poročilo je v kaki bitstveni točki neresnično — kar bi značilo pa le toliko, da so bili naši viri v nezadosteni zmoti — dotlej smatramo svoje izjave do zadnje pike za istinite ter iz tega izvajajoče posledice in zaključke kot povsem naravne in opravičene.

Ako tedaj dopisnik misli, da smo bili krivo poučeni, oglašaj naj se in naj dokaže nasprotno temu, kar smo izpovedali mi.

Povsem neutemeljeno pa je upraševanje: kdo je izdajal tajnosti slovenskega kluba Andreju Gabrščeku. Ako je dopisnik že stavil to upraševanje, poprašal naj bi bil poprej: kdo je tendenciozne neresničnosti in zavijanja dogodkov v slovenskem klubu nesel „trgovcu s slovensko poštenostjo“, da je ta na nečuven način napadel v „Vestniku“ tistega poslanca, ki se je tekoma celoga zasedanja največ trudil, dasi bi bil moral zaradi bolezni povsem mirovati?! Dopisniku bi moralno biti znano, da na take podle napade ne bomo molčali, pač pa da jih odločno zavrnemo. Rdeči lepaki po goriskih voglih so naznajali dotedno številko „Vestnika“ in kot posebno zanimivost opozarjali na razkritja „izza kulis“, če tudi se je Obizzi pred izidom tiste stevilke pri merodajnem svedoku prepričal o neresničnosti vsega tega, kar je pozneje priobčil. Bilo je torej naravno, da smo tudi mi spregovorili o dogodkih „za kulisami“, ne oziraje se na to, ali bo to dopisniku in njegovemu varovanemu ljubo ali ne.

Kar smo mi povedali, niso bile nikake tajnosti, ki bi se ne smejo objaviti, kajti pošten politik se javnosti ne sme bati. Italijanski klub je po svojem predsedniku dr. Pajerju pooblastil dva slovenska poslanca, da smeta svobodno objaviti njegove sklepe in njegovo obnasanje v istej zadevi. Zakaj naj bi ostalo tajnost to, kar je delal in sklepal slovenski klub, zlasti potem, ko je „Vestnik“ namenoma legal o dogodkih v klubu. Slovensko občinstvo je imelo vso pravico zahtevati pojasnila o teh dogodkih, kajti resnica v takó važnih uprašanjih velja več nego — bojazen kakega poslanca ali klubovega predsednika pred javnostjo.

Da mora ostati vse tajno, kar se godi za kulisami, to nam je nova zahteva. Do take zahteve se osreči le redko kaka stranka; le kdor se luči boji, ta zahteva tajnost, da volilci ne izvedo, kakó „zastopa“ njihove koristi.

V politiki opazujemo, da razni klub res včasih držajo svoje sklepe, a to zaradi tega, da bi jih nasprotniki ne izvedeli in po njih uravnavili svoje postopanje. Ko je pa nevarnost minula ali boj dokončan, tedaj se tudi „tajnosti“ razkrijejo, da more občinstvo stvarno soditi o delovanju svojih poslanec.

Zategadel izjavljamo, da v svojih počilih nismo navajali nikakih tajnosti, marveč da smo na zavijanja in laži „izza kulis“ z resničnimi dogodki „za kulisami“ pobili podle napade na tri deželne poslance, ki za svoje požrtvovalno delovanje niso zasluzili

najmanjše graje, pač pa največjo pohvalo. In ako bi bilo tudi res treba seči po kako tajnost „za kulise“, da bi se obvarovalo nekaljeno poštenje kakega poslanca, moral bi se to zgoditi, kajti javnost nikakor ne sme biti „malaganja in oslepjena“, kakor trdi sam „Slovenec“ dopisnik. In s tem končamo.

Naše srednje šole. — Učerajšnji „Corriere“ priobil je sestavek „Ministro e deputato“, na kateri odgovorimo prav na kratko, — Na prvem mestu današnje „Soči“ poročamo o sejah proračunskega odseka na Dunaju, kjer se je poslanec dr. Gregorčič pritoževal o znani neopravileni strogosti v goriskih srednjih solah. Naučni minister je branil srednje šole, ker do takrat mu baje niso se bile znane interpelacije in znani sklep v deželnem zboru goriskem: izjavil je celo, da pritožbe poslanca dr. Gregorčiča so pretirane in da so „pomembnega izvira“ (von bedeutlicher Provenienz), na kar pa dr. Gr. seveda ni postal odgovora dolžan. No, mi pri vsem tem upamo, da minister bo bolj uvaževal soglasno in z najboljšimi dokazi podprtjo odsodbo našega deželnega zobra, nego zagovor tistih zares precej „pomembnih“ usiljencev, ki bi bili radi sami o sebi sodniki.

Ako je dvorni svetnik dr. Beer, kakor so listi poročali, za potrebo spoznal, sprejeti v varstvo deželnega solskega nadzornika Leschanofškega, takó bo v teku proračunske razprave v zbornici dosta prilike, da se celo zadeva korenito osvetli, da bo isti dr. Beer gotovo presenečen zaradi prejšnjega neumestnega zagovorništva.

Prav umevno nam je slabo prikrivano „Corriere“ veselje zaradi tega ministrovega odgovora, kajti nam in našim čitaljem je znano njegovo prežalostno obnaranje v tej pereci zadevi, ki enako hudo teži obnarodnosti v deželi. Toda le toliko priponimo, da bi arheologiski sin Abramov gotovo najmodreje ravnal, ako bi bil svoje veselje se nekoliko potajil, kajti zadnja beseda v tej zadevi ni se padla, Punktum!

„Slovenec“ od srede je vedel povestati, da je zadnji „Soči“ že upadel pogum proti dr. J. Tonkliju. Čemú neki?! Ako „Slovenec“ dopisnik misli, da zavadi tožbo, s katero T. grozi in ki bi bila zadnji zibelj k njegovemu politički rakvi, moti se kako. — Mi vzdružujemo se danes vse, kar smo pisali pred 14. dnevi, ker doslej ni se nihče le skušal dokazati, da smo zapisali kaj neresničnega. Ako so pa resnične premisse v članku, so zaključki in sodbe povsem naravnvi. Kadar Tonkli dokaže, da je bila „Soča“ krivo poučena, da torej niso resnična njenega očitanka, tedaj padejo tudi naše sodbe in odsodbe in čast Tonklijeva bo v tem slučaju Arešena, ko hoče pa Tonkli pred laskimi porotniki dokazovati svojo „nedelžnost“, mi smo mu na uslužu.

Novi dunajski župan. — Po negli smrti dr. Prixa so liberalci, ki imajo v mestnem zastopu se vedno večino, ponudili kandidaturo prvemu podžupanu dr. Richterju. Toda krščanski listi so se z vso silo upri takoj izvolitvi; Richter je postal namreč brezverec, da se je mogel civilno očeniti z neko židinjo. Kot tak bi tudi težko dobil cesarjevo potrjenje. Zato je skusal zadnje dni zopel pristopiti v katoliško cerkev, a cerkev oblasti mu niso marale takoj ustreči. Zato se je kandidaturi odpovedal, a na mesto njega so liberalci kandidovali drugega podžupana dr. Grubla, ki je bil v sredo tudi izvoljen. Tudi novi župan je liberalec in bo hodil po stopnjah svojega prednika.

Wurmbbrand in Bilinski. — Iz povsem verodostojnega vira sejavlja, da je nastal meje trgovinskim ministrom grofom Wurmbbrandom in predsednikom državnih železnic vitezom Bilinskim tako resen konflikt, da misli Bilinski odstopiti. Že več tednov ostentativno ne podpisuje nikakih spisov. Mesto njega podpisuje vse te zadeve dvorni svetnik Bischof.

V Opatijo je dosla v torek nemška cesarica s princem. Pribodenje dni pride tukaj tudi nemški cesar iz zdravstvenih ozirov. Pred Opatijo je priplula nemška vojna ladja, da bo visokim gostom na razpolago.

Srbija. — Bivši liberalni vojni minister Bogičević, ki je bil tudi tožen z ostalimi ministri vred, je bil v ponedeljek zopet imenovan generalom. — Milan se vedno čepli v Belgradu, o Nataliji pa ni nč slišati. — Razburjenost v kraljevinu se se ni polegla. Radikalni listi silno ostro pišejo proti sedanjim predsednikom pred javnostjo.

Nova posojilnica? — V Kanalu snujejo rodoljubi posojilnico in hraničnico za kanalski okraj. — Izbrana misel! Ako delujejo posojilnice prav dobro na Nabrežini in celo v Šebreljah, zato bi ne uspevala tudi posojilnica v trgu, kjer ima sedež okrajno sodišče? Naj bi se ta misel posrečila!

Iščemo I. snopič „Slovenske knjiznice“. Tiskali smo ga v 2000 iztisih in raz-

poslali „na ogled“ raznim bolj znamenim Slovencem. Prosili pa smo, naj nam vsa kdo vrne prvi snopič, kdo se ne misli naročiti. Toda le malokdo je imel toliko ozira na našo prošnjo. Nad 800 snopičev se je pozgubilo, da že nekaj časa sem ne moremo več postrezati novim naročnikom s prvim snopičem. Prosimo zategadel vse tiste, ki imajo prvi snopič, a niso naročniki, da bi nam ga blagovoljno poslati.

Koristna knjiga. — „Družba sv. Cirila in Metoda“ je izdala prav koristno knjigo, katere mora biti vesel vsak Slovenec, zlasti vsak učitelj in vsak rodbinski oče. Imenuje se:

„Igre in pesmi za otroška zabavščinljive šole.“ Uredil Ivan Mercina, učitelj na c. kr. deželski vadnici v Gorici. — Cena 98 strani obsežni trdo vezani knjigi je 60 kr.

V uvodu, ki obsegata 31 strani, nam temojo razlagati važnost petjih in igre v otroških zabavščinljivih (vrtih) in nižjih razredih ljudskih šol. Vsakej zabavljatelji in učitelji bo ta uvod v veliko olajšavo pri izvajevanju njenega poklicja.

Na to sledi 12 nabožnih pesmi; 4 uvodne pesmi; 9 pesmi za igre, ki se izvršujejo korakajo; 9 pesmi, ki se pojede pri hodi, skakljaju, tekaju in skakanju; 18 pesmi, ki se pojede pri igrah v krogu; 8 pesmi pri nazornih igrah; 9 pesmi pri igrah s prstili in z rokami; 11 pesmi pri igrah z žogo; 7 pesmi pri igrah s kroglo; 6 pesmi za stavljajenje; 7 sklepnih pesmi; 12 raznosterih in 9 dodatnih pesmi.

Gradiva je torej na izbiro in s tem so naši otroški vrti zdaj izborno preskrbljeni. Pa tudi vsaka sola bi morala imeti in rabiti to knjigo, kajti tudi pri najmanjših šolskih otrocih bi se morale igre veliko več gojiti nego se to dandanes dela.

O glasbeni vrednosti teh pesmi ne moremo izreči svoje sodbe. Le toliko rečemo, da mnoge priobčenih pesmi že doslej z najlepšim uspehom porabljajo naši otroški vrti v Gorici in okolici. Pa tudi razni strokovnjaki so jako laskavo ocenili Mercinovo delo. — Znani prvi strokovnjak za otroška zabavščinljive E. Seidel, nedavno umrl predsednik društva „Deutscher Fröbel Verband“ v Welsmarju je pregledal to zbirko in g. Mercini častital na izbornem delu. — Tudi slovenski glasbenik-strokovnjak g. Anton Förster izrazil se je kako povhalno o tej zbirki. — Zato moremo biti naši slavni šolski družbi le hvaležni, da nam je izdala to knjigo, ki bo v veliko korist dobrivrgi naše nježne mladine. Šolske oblasti pa naj bi družbo obvarovalo gmočne izgube s tem, da za vsako solo nakupijo vsaj po jeden izvod.

„Primorce“ št. 6. je priložen današnji stevilki. Ima raznovrstnih novic, domaćih in zunanjih.

„Slovensko bralno in podporno društvo v Gorici“

VABILO

k rednemu letnemu občnemu zboru, ki bo na belo nedeljo dne 1. aprila ob 2. uri po poludne v pritlični dvorani Marzinijeve gosilnice v Tržni ulici št. 12 v Gorici po naslednjem:

dnevnom redu:

1. Letno poročilo odborovo.
2. Račun za leto 1893.
3. Proračun za leto 1894.
4. Premembra §. 28. društ. pravil.
5. Morebitni predlogi.
6. Volitev predsednika, 10 odbornikov, 3 namestnikov, 3 pregledovalcev računov in 5 razsodnikov.

Umrla je v Gorici učiteljica c. kr. dekliske vadnice g. Elodija Waller, ki je poučevala tudi zgodovino v tečajih učiteljsca. V Gorici je učiteljevala 18 let. Bila je hči bivšega vodje pri visjem deželnem sodišču v Inomostu. — „Corriere“ od torka ji je posvetil večji članek, v katerem pravi, da pokojnica je bila vseskozi odočena Italijanka. — Sijajen pogreb se je vršil v sredo predpoldne; učenke vadnice in kandidatkinje udeležile so se v polnem številu, nosile vence, križ in delale častno spremstvo. Pogreb je bil zares veličasten in dostojen zavoda, kakoršen je naše učiteljice. — N. v. m. p.

Ganz seid. bedruckte Fourlards 85 kr. bis fl. 8.63 p. Met. — (ca. 450 versch. Dispositi). — sowie schwarze, weisse und farbige Seidenstoffe von 45 kr. bis fl. 11.65 per Meter — glatt, gestreift, karriert, gemustert Damast etc. (ca. 300 versch. Qual. und 2000 versch. Farben, Dessins etc.) porto- und zollfrei. Postkarten 5 kr. Porto nach der Schweiz. Sölden-Fabrik G. Henneberg (k. u. k. Hof), Zürich. 2

VABILO
k občnemu zboru
„Goriške ljudske posojilnice“
ki bo dane 28. marca t. l.
od 11. uri dop. v družtvih prostorih.

Dnevni red:

- 1.) Tajnikovo poročilo.
- 2.) Potrjenje letnega računa.
- 3.) Razdelitev čistega dobička.
- 4.) Volitev ravnateljstva.
- 5.) Volitev nadzorstva.

Opomba. Letni račun in bilanca za leto 1892. sta razpoložena do 26. t. m. v družveni pisarnici, kjer ju društveniki lahko pregleajo v ugodnih dnevih in urah.

V Gorici, dan 5. marca 1894.

Bavnateljstvo in nadzorstvo.

Anton Potatzky
v Raštelju štv. 7 v Gorici
prodajalnica drobnega
in nürnbergškega blaga
na drobno in na dobelo.

Jedino
in najcenejše kupovališče.

Pesobna zaloge
za kupovalec in razprodajalec na deželi,
za krošnjarje in cunjarje.

Največja zaloge
čevljarskih, krojačih, pisarskih, popo-
tovalnih in k. d. potrebitčin.

Zimska obuvala.
Vozički in steki na kolesih za otroke.

Strane za gozdala.
Posebnost: temena za zelenjavno in trave.
Prosim dobro paziti na naslov:

Na sredi Raštelja štv. 7.

Za vinogradnike.

Podpi anec imam vedno v zalogi škopilnice, na rejene iz medenine, močno ugla-
jene, da se takoj lahko ne zamažejo. — Pumpa
se odpira z roko brez ključev; zaklopnice,
škopilne cevi iz kavčka morejo se menjati.
Cevi so tudi za droben okrogel curek.

Popravlja škopilnica vseh vrst. Ima
tudi opaševale za žveplo.

Njegova delavnica priprav za vinograd-
nike je bila odlikovana na zadnji razstavi v
Gorici l. 1891.

Maks. Ornella
V Ozki ulici (via Stretta) št. 1.
v Gorici.

Št: 1992

Razglas.

Dne 28. marca t. l. od 10. ure pred-
poldne do 12. ure opoldne bode pri c. kr.
okrajnem glavarstvu javna dražba občinskega
lova sledenih občin in sicer: Avber, Kobilja-
glava, Nabrežina, Mayrhof.

Dražbeni pogoji se lahko pregleajo pri
glavarstvenem uradu.

C. kr. okrajno glavarstvo
Sezana, 1. marca 1894.

Schaffgotsch.

Ustanovil l. 1767. Johann Jakob Samassa.

Ces. in kralj.

dvorni zvonar

ALBERT SAMASSA v Ljubljani

Harmon. in melodični glasovi

z izbornim pripravo za zvonjenje. Zvonove do 40 centov more zvoniti en sam mož. Čista kovina s srebrnobelom bliščobo Močan vist glas.

Garancija pet let.

Cerkvene priprave iz masivnega
brona; svečniki, lustri, svetilke, al-
tarni križi, kanonske tablice, lonci
za cvetlice itd., dalje gasilnice, pum-
pe ograje pri studencih, ventili itd.

Občine in požarne brambe dobe naročila
tudi na obroke.

Ceniki brezplačno! Štiri častne medalje.

21 svetinj.

Vozni listi in tovorni listi v

A m e r i k o.

Kraljevski belgijski poštni parobrob

„Red Stearn Linie“ iz Antverpena
direktno v

New York & Philadelfijo

konecijonovana črta, od c. kr. avstrijske vlade,
Na uprašanja odgovarja točno: konecijonom
zastop

„Red Star Linie“

na DUNAJU, IV Weyringergasse 17
ali pri

JOSIP-U STRASSERJ-U

Statbureau & commercieller Correspondent
der k. k. Staatsbahnen in Innsbruck

**Naravne mineralne vode iz raznih
studencav.**

**Kemični, farmacevtični in drogerijski
izdelki najbolj čistane domače in
tuje zdravilne posebnosti.**

**Ribje olje, naravno in izvrstno, pri-
jetnega okusa in kemično čisto.**

**Ribje olje z železom ali železnim
jodom.**

**Najčistejše žveplenkislo apno c. kr.
kmetijske šole v Gorici za vinarsko
rabo.**

**Zdravila za živilo, konjski cvet,
konjski prašek, goveji prašek.**

Homeopatična zdravila.

prodaja novoustanovljena lekarna

Braunitzer v Rabatišču št. 16.

v najem!

Alojzija Gliubich-a.

Več let preskušeno bolečino tečeče sredstvo

Kwizdova tekočina proti protinu

okrepčajoče vribanje pred in po veliki hoji

Kwizdova tekočina	proti protinu
Cena stek. 1 gl.	pol stek. 60 kr.
Kwizdova tekočina	proti protinu
dobiva se v	vseh lekarnah.

Kwizdova tekočina proti protinu.

Glavna zaloge: Kreisapotheke Horneburg.

Teodor Slabanja
srebrar V GORICI (Görz ulica
Morelli 17)

se preporoča preč. duhovščini za napravo cerkevnih
posod in orodij iz čistega srebra, alpaka in medenin:
kot: monštren, kelihov, itd. itd. po najnižji
ceni v najnovnejših in lepih oblikah. Stare reči popra-
vimi ter jih vognje posrebejam in pozlatim.

Da si zamorejo tudi menj premožne cerkeve o-
misli razne crkvene stvari, sa bodo po zeliči prečas-
ni gospodov naročnikov prav ugodni plačilni pogoji
stavili ilustrirani cenik franko.

dvorni zvonar

Edina tovarna

„Caffè Vittoria“

V TRSTU.

Kava „Vittoria“ je edina svoje vrste, kaj
rabi se nam, kar je njen poselnost, da je ni treba
dodajati **čokoladino kave!**

Z mlekom je **čokolado**. Ako je pa primerno
dvajsetino prave kave, postane **izbaro!**

Kava „Vittoria“ se visoko ceni, kar je izredno
zdravilna, okusna, krepilna in ekonomična. Iz enega
kilograma se dobije **80 vodnjih** skledic kave.

S kavo „Vittoria“ prihranimo gotovo **200 ed-
stekov** v primeru s kolonialno kavo, katera, in se
cer navadne vrste, počna in zuneta ne stane pod
gld. 1.80; dočim pa kava „Vittoria“ stane le **60 kr.**,
dobimo razložek gld. 1.20, kar je enako **200 ed-
stekov**.

Kemična analiza gospoda **Augusta Vierr-
thalerja**, profesorja na c. kr. akademiji za kupo-
čijo in moriarstvo, gospoda **Ivana Perhausa**, pro-
fesorja kemije in zapisovalca izvedenca, kemično-
analitično-tehnološkega poskušališča Ivana **Hans-
Huberja**, itd. kakor tudi lastnika mnogih
odličnih zdravnikov (ki jo nazivajo kavo **hodilnost**):
ako se dostavimo, da to kavo rabijo že nekatere
Lolmische, dobrodelni zavodi, kogarji in semeniča;
dalje da konsumenti blagostno poprašujejo po njej —
vse to spajno potrjuje, da kava „Vittoria“ tiče danes prvo
mesto med vsemi do zdaj znanimi prinesi.

Gotovo je torej, da bo ta kava rabila vsaka
rodilna, kaj je nar zdravje in štednja.

Uzorci brezplačno. Za poskušnjo se
izpoljujejo po pošti zavoji po **5 kil** proti poštnemu
3 gld., aka se je obrnil na založnika **R. du Ban**
v Trstu, Piazza Lipsia 2.

Založnik v Gorici gosp. Ernest Stecker,
Červinjanu gosp. Giuseppe Brozzi
v Franciji.

Svojo veliko zalogo olja iz oliv

priporoča

Eurleo qm. Carlo Gortan,
via Caserma 4, Trst [naspr. plavari Pitzen]

Čudovite kapljice

sv. Antonia Padovanskega

Neprekosljive zaradi čudovitih mo-
ćij in odstranjuje v kratkem času s
priprosto rabo eno žličico dyakrat
na dan, vsakrat bolezni želodečju,
zlate žile, omržice, hipochondrije,
na jetrih, sklene krv.

Cene ene steklenice 30 kr.

Prodaja se v vseh glavnih lekar-
ničnih na svetu. Za narocilce in
pošiljatve pa edino v lekarstvni.

Cristofoletti v Gorici.

Od prenognih zahval na probujemo
tu le dve:

V St. Štebri na Koroskem, 17 apt.,
Z velikim veseljem Vam naznamjam, da je
moja mati ozdravila, ko je začula 2 stekl.
Vaših slavnosnih kapljic sv. Antonia, Imela
je krč v prsih, katerega mnogi zdravniki niso
mogli ozdraviti, dokler me srečen slučaj ni
opozoril na Vaše čudovito zdravilo. Posljite
mi . . . itd. Janez Končnik.

Malenber g. Nad 20 let trpel seta
na srčni bolezni, dokler nisem začel uživati
slovenih kapljic sv. Antonia. Prosim, da mi
zopet posljete . . . itd. Johann Krautitsch.

„Kupuj pri kovaču in ne pri kovačču“ govori star pregovor.

To lahko rečem o svojem zavodu, kajti le
tako velika kacija, kakor moga, ima vsed ogrom-
nega blaga in raznih prednosti malo stroškov, ki
ki cončno pridejo kupovalcu na dobro.

**Krasne uxore zasebnikom brezplačno in po-
štne prste.** Bogata kajiga uxorce, ka-
korne dosegajo se ni bilo, že posila krajcem
brez plačane poštnine.

Snovi za obleke.

Peruvijen, in doskin za visoko duhovščino, pred-
pisano blago za uniforme c. kr. uradnikov,
tudi za veterane, ognjegase, telovadce,
livreje, sukra za biljarde in igralne mize, za
prevladje kočij, potne plede od 4-14 gld.

**Cene vredno, pošteno, trpežno, čisto
voljeno suku in ne cene cene;** ki nas vredne
niti toliko, kolikor stane krogat priporoča

Ivan Stikarofsky

v Brnu, (ki je avstrijski
Manchester).

Največja zalogu sukna v vrednosti 1/2 mil. gld.

Razpoložila le s pozvetjem.

"Primorec" izhaja vsakih štirinajst dnev. kot priloga "Sod" brezplačno: drugače stane po pošti ali na dom posiljan za celo leto 50 kr.; za tuge države več podlini stroški "Soda" z "Gosp. Listom" in "Primorcem" stane na leto 4 gld. 40 kr. — Uredništvo in upravljanje je v Trži ulici Mercator 12. II.

Primorec

Domači oglasi sprejemajo se le iz narodnih krovov. Plačuje se: za šesterostopno petivrstno enkrat 5 kr., dvakrat 9 kr., trikrat 12 kr., večkrat po pogodbji. Vsa plačila vrše se naprej. — Posamečne številke se prodajo po 2 kr. — Rokopisi se ne vračajo.

Korist in poraba travniških bran za mah.

Goverilo in pisalo se je že mnogo o travniških branah — a naši kmetovalci se se ne poslužujejo zadostno tega prekoristnega poljedelskega orodja. Boditi mi dovoljeno, da nekoliko povem o koristi in porabi travniških bran iz svoje poskušnje. — Ker imam precej travnikov, omisli sem si tudi branu, in sicer dvouprečno. Stala me je sicer 40 gld. — a ti stroški so se mi v teku enega leta več kot povrnili. —

Kakor je vsaki poljedelski rastlini kultura potrebna, istotako tudi travi na naših travnikih, kateri so itak bili v našo skodo predlagi zanemarjeni.

Pogledimo si neprleto grelo, kako na njej v rasti zaostaja kulturna zelenjava; kako se pa potem bujno razvije, ako grelo oplejemo in pregoste sadike izruvamo. — Prav tako je pri korizi, krompirju it. t. d. pa tudi pri travi na naših travnikih.

Treba je je spomlad zemljo zrahljati in jo osnažiti pleseta t. j. malci. — Travo treba je tako rekoč ekopavati, tako, da može zrak pristopiti do korinj, kar je za dobro rast vseh rastlin neobhodno potrebno.

Vse tu pa se na najboljji način da zveriti z dobro travniško branu. Pravim, da z dobro, — kajti mi vse jedno, če vlačim z navadno trdno branu, katera mi travnik deloma preveč raztrga, deloma pa ne doseže ta, ker se površju zemlje ne prileže: treba je malač za to napravljene brane, katera sestoji iz mnogo posameznih, kakor veriga sklopjenih delov, tako, da se more prilegati tudi neravnemu travniku popolnoma. —

Da dobro povlečeni travnik daje po tretjino, da polovic voč in boljše krmil, kakor nepovlečeni, to je dokazano in to more potrditi vsak gospodar, kateri je to poskusil.

Poleg tega glavnega dobička, kateri nam prinese branjanje travnikov, imamo pa še tudi postransko korist, in to je — dobijeni mah. —

Na prostranem travniku iztrebil sem nimalo spomlad šest velikih voz mahov in če voz računim po 5 gld., — tako je stelja le s tega travnika blizu toliko vredna, kolikor me je stala brana.

Da bo uspeh vlačenja popoln, treba je tudi vedeti, kako se tisto najbolje izvršuje. Videl sem, da vlačijo nekateri v krogu in sicer v podobi polževe érete: drugi vlačijo po eni strani tja, po drugi nazaj, in se drugače. A po svoji skušnji lahko trdim, da je najbolje, ako se vlači po eni strani tja in po istej strani zopet nazaj. Prvo pot se mah zrahlija — drugo pot se pa izruje. Mah se potem z navadnimi grablji poprabi in na kupe spravi. —

Konečno bodi mi še dovoljeno, da v nakup travniških bran najtopleje priporočam našo

domačotvrdko, Josip Lorber in dr. v Žalcu na Stajerskem. Ta tvrdka izdeluje brane kot posebnost in je njena delavnica v to svrhu prav umno uravnana.

Ker ima razen tega tudi svojo livarno s parno močjo, more brane tudi ceneje prodajati nego vsaka druga tovarna.

Kar se tice uprašanja: ali eno ali dvojneprečno branov? — tako bi vsakemu večjemu posestniku in celim občinam le drugo priporočal, kajti pomici: prva tehta blizu 60 kg. in velja 26 gld., druga tehta pa blizu 83 kg. in velja le 6 gld. več t. j. 32 gld.

Zadev meseca sušca 1894.

F. R.

Goriške novice.

Naročnikom. — Marsikdo častitih gospodov naročnikov ke ni poslal naročnine za leto, mnogo njih je pa dolžnih že od lani. Ker imamo velike stroške na vse strani, ujedno prosimo, da bi nam vsakdo poslal, kar nam tice.

„Goriška ljudska posojilnica“ bo imela svoj redni letni obeni zbor 28. t. m. ob 11. predpoldne. V prihodnjem "Primoru" bomo poročali o izidu in o sklepnu računu za d e s e t o upravno leto.

„Slovensko bralno in podporno društvo“ bo imelo svoj redni letni obeni zbor 1. aprila v spodnji dvorani Marzinove gostilne. O računskih sklepih za l. 1893. bomo poročali prihodnjie.

Zaplenbo. — Zadnja številka "R i n n o v a m e n t a" je bila zaplenjena v nedeljo jutro, ko je bila že vse izdaja razposlana po pošti. Politična oblast je baje brzojavno obvestila vse poste, da bi lista ne oddale naročnikom. Zaplenbo je odredila politička oblast, baje na brzojavni ukaz iz Trsta: zaplenjen je bil članek o dohodu nemškega cesarja v Opatijo.

Okrajna bolniška blagajnica v Gorici. — Iz goriške okolice smo prejeli sledeči dopis: „Nekje v „Soči“ sem čital, da okrajna bolniška blagajnica v Gorici je ustanovljava za gorisko mesto in za sodnijske okraje: goriski, kanalski, tolminski, cerkljanski in bolški. Gotovo je torej, da večina zavarovanih delavev so Slovenci.

Toda ista blagajnica je povsem v laških rokah: njen načelnik je izdajatelj "Corriera" in vodja znani Travanc. Ali bi ne bilo mogoče, organizovati med delavskim stanom stranko, ki bi odpravila sedanje gospodstvo? Delavevi, pomagajmo si in Bog nam bo pomagal!“

Naša sodišča v Gorici moramo zadnji čas le pohvaliti, kajti na slovenske uloge izdajajo dosledno tudi slovenske rešitve in razsodbe. To niso morebiti le prestave, mar več izvirni slovenski spisi. — Toda naše ljudstvo daje sodiščem veliko premalo prilike

za tako uradovanje, kajti le malo je takih Slovencev, ki se toliko osrečijo, da podajajo slovenske uloge. Toda kakó naj bi se v tem pogledu ludovali na naše priprosto ljudstvo, ako celo taki ljudje, ki hočejo biti zagovorniki prave „slovenske poštenosti“, podajajo laške uloge na slovenske tožbe?

Izvrševanje narodne enakopravnosti je pri takih odnošajih nemogoče. Te dni se je pojavil neki naš znanec z dežele, češ, naš gospod župnik je zavrnil neko laško razsodbo. Toda v teknu pogovora smo doznali, da je tožilja zastopal laški odvetnik, ki je seveda podal tožbo v laškem jeziku. V takem služaju sodišče uprav vsled načela narodne enakopravnosti ne more drugače razsoditi nego v laškem jeziku. Nauk iz tega je jasen! — Pa tudi državno pravdinstvo bi Slovence moralo vselej tožiti v slovenskem jeziku, ako bi toženci vselej to zahtevali, kakor so storili obsojeni Podgorci.

Takó ne pridemo do enakopravnosti. — V zadnji številki smo povedali, kakó je naš urednik vsled doslednega pritoževanja dosegel, da je tudi od višjega deželnega sodišča v Trstu dobil že par razsodb v slovenskem jeziku. Da, vsled pritožbe našega urednika na ministerstvo bode isto solisice sploh vseko slovensko ulogo reševalo v slovenskem in italijanskem jeziku, pisano na desni slovensko in na levu italijansko.

Ali kakó naši ljudje sami delajo zapreke slovenskemu uradovanju, dokazuje naj sledeti slučaj.

Nas urednik je podal proti Obizzi-ju tožbo za blizu 700 gld., katere mu se dolžuje. Toda na slovensko tožbo je dal Obizzi — italijanski odgovor. Takó namreč varuje „slovensko narodno poštenost“, za kar je ustanovil kar dva lista. — Komentarja pač ni potreba!

Deputacija na Dunaj. — Trojica dr. Marani, dr. Venuti in Kürner so šli na Dunaj pod pretvezo, da bodo trgovinskemu ministru priporočali železnicu Podbrdo - Javornik. — Čujemo pa, da gospodje nameravajo pod pokroviteljstvom princa Hohenloha rovati proti slovenskim zahtevam zastran slovenskih sol v Gorici. Ni več ministra Gauča na Dunaju, da bi mu „imponovala“ taka trojica.

Na Rojicah hočejo nekateri Goričani prirediti 27. t. m. veliko ljudsko veselico. — Rojice so zunaj mestne občine in v najemu e. kr. vojnega erarja.

Pokojninski zalog za učiteljstvo na Goriškem dobiva tudi donesek od zapuščin. Sklenjeni račun za l. 1892. kaže, da je imel takih dohodkov 6083 gld. 04 1/4 kr., a nepotirjeni zastanki so znašali koncem leta še 2397 gld. 47 kr.

Zemljiska odveza nas tare že od 1. oktobra 1850., a kmalu je bode konec. Do konca l. 1892. smo plačali že 4,329.949 gld. 94 1/2 kr., a ostalo je še samó 163.228 gld.

86½ kr. — Deželna doklada za plačevanje tega dolga znaša 9 % na vse izravne davke. Koncem I. 1895. bo menda poplačan ves dolg in ta doklada se bo mogla porabiti za marsikako koristno deželno napravo.

Stara žena. — V nedeljo je umrla najstarejša žena v Solkanu, Marija Marušič, stara 96 let.

Tatovi. — V noči od 12. do 13. t. m. vložili so drzni tatovi v proslajalnico g. Ferdinandu Höningu v Gorenjavi pri Kanalu. Izrušili so z močnim drogom železno omrežje iz okna in potem brezskrbno vršili svojo lopovsko umetnost. K sreči ta večer ni bilo veliko denarja v predalniku, le za blizu 100 gld. raznega drobiža. Razun nekaj kave in sladkorja se niso lotili drugega blaga.

Solsko obiskovanje celé dežele je najslabše v goriškem mestu. Tukaj je okoli 1000 otrok brez sole. Temu je uzrok skrajna nemarnost naše mestne gospiske, ki ničesa ne storii, da bi otroke prisilila hoditi v solo. V dokaz nam bodi sklenjeni razkaz za I. 1882. o kaznih zaradi slabega obiskovanja sole. Čujte! V Gorici je bilo I. 1892. le za 10 gld. glob, dočim jih je bilo v okraju goriške občice 779 gld., v gradisankem okraju 372, v sežanskem 330 in v tolminskem 279 gld. — V golovini je došlo v Gorici 3 gld., v goriškem okraju 241, v gradisanskem 32, v sežanskem 194 in v tolminskem 59 gld. Drugo se je poravnalo z zaporom. Ker gredo globe v pokojniški zalog za učitelje, razvidno je iz tega, kako malo plačujejo Labi za tu zalog v razmeri s Slovenci.

Zmešnjave na pošti. — V zadnji „Soči“ (in v današnji „Primorcevi“ prilogi za posebne naročnike) smo govorili o zmešnjavah na goriški pošti. Evo, kaj se nam je primerilo te dni:

9. t. m. je bilo oddano v Ljubljani pismo z naslovom: Slavno upravljanje „Soče“ — Gorica na Primorskem. Razločen naslov, kaj? Ali čuje! Pošta je poslala pismo v Sočo nad Bočem; v Boče je došlo pismo 10. t. m., od kjer so ga vrnili s posto 11. t. m., a nam je prišlo v roke 12. t. m. In pismo se je nanašalo na neko važno zadevo, ki se je tikala zadnje številke „Soče“ 10. t. m. Ako bi iz tega nastala kakšna sitnost, kdo bo krije?

Katnik-Travan. — V zadnji „Soči“ smo poročali o kazenski obravnavi pri goriškem okrožnem sodišču, vsled katere je bila g. Katniku znižana globa ed 40 gld. na 10 gld. (Posebni naročniki „Primorce“ dobē to poročilo v prilogi.)

Toda g. Katnik rad plača to globo, kajti Travanova tožba mu je naklonila precejšnjo srečo. Gospod Katnik je nameč stavljal v loterijo pri Braidi na Travniku tri Travaneve številke in dobil je — terno. G. Braida mu je odstrel čistih 2070 gld. Ta slučaj je vzbudil med goriškimi Slovenci mnogo smeha.

„Legă Nazionale“ v Devinu. — „Corriere“ od torka poroča, da „Legă Nazionale“ namerava ustanoviti solo v Devinu, češ, da tega si želē premnogi tamošnji roditelji. — Upamo, da „Corriere“ ni govoril resnice, kar se tiče Devincev, ampak da je izrekel le svojo nemerodajno „pobožno“ željo. Res je, da v Devinu se je naselilo nekaj Italijanov, a to so večinoma laški ribiči, ki pa ne marajo delati zdražbe med prebivalstvom, kjer so našli gosteljubno zavetje. Upamo, da

Devinci bodo znali, upirati se hujskarijam „Legă Nazionale“, katerej naj bi pokazali duri s takó resnim opominom, da se nikoli več ne bo upala, vtikati svoj predzni nos tukaj, kjer nima nič opraviti.

Nesrečna smrt. — Iz Ustij pri Vipavi nata pišejo: V soboto 10. t. m. je šel mladenič Andrej Hete iz Ustij v sos. Anjo vas. Vračal se je pozno v noč in ko je šel po stezici nad propadom, ki je okoli 20 metrov globok, prekučnil se je s steze dolj v globokočino. — Domučnom se je drugi dan čudno zdelo, da mladeniča ni domov; odpravijo se proti omenjeni vasi in dober ga v prepodu. Imel je veliko rano na glavi. Znamenja kažejo, da ni bil takoj mrtve, ampak da se je moral veliko boriti s smrtnjo, predno je izdalnil dušo. — Mladenič je bil edina podpora materi in otrovi. Bog se usmili obek!

Duhovske vesti. — Preč. g. Pavle Češ i ē Gotard, župnik na St. Viškigori, pride v Miren. — Č. g. J. Rojec, kapelan v Solkanu, je šel 8. t. m. za vikarija v Bilje. Novi stolni vikarij Č. g. Andrej Pavlic je že prišel iz Bilja v Gorico. — Č. g. Ivan Kodermač, kapelan v Ločniku (katerega so „Legovč“ smrtno sovražili), je šel na otok Motovisini.

Na njegovo mesto je prišel Č. g. Eugenij Jordan iz Ronk. — Zadnji je tako po volji ločniškim „Legovcem“, katerim je bilo predstaviti se, in goriškemu „Corrieru“. Zakaj? Zarč ker lomi le svojo lastino in furlansčino? Toda ta gospod je le z učasno poslatti v Ločnik, ker merodajni krogci spoznajo, da mladi gospod za ta kraj ni sposoben. Kako bo skrbel za slovenske prebivalce v Ločniku in v Gradisču, za slovenske otroke tamoznje slovenske sole??

Naše občine. — Od zadnjega razkaza so se oglasile zoper nekatere občine z darovi za naše „Slogine“ zavode. Poslale so: Gregor 20 krom, Ravnicica 10 krom. — Sv. Lucija 10 krom z opombo, da bo sledila večja podpora, ko so gmočno stanje občine zboljša. — Kobarič 20 krom. — Desklje 40 krom, a župan g. Andr. Konjetje je ponovno priložil se 10 krom, da je bilo ravno 50 krom. — Občina Selce pri Brezovici je naznaniila donesek 3 gld.

Čast takemu rodoljubju. Živele naše narodne občine, ki takó lepo spoznavajo veliko važnost slovenskega življa v deželi glavnem mestu. Le z vsestranske podporo bo mogoče povzdigniti Slovenstvo v lepi naši Gorici.

Ostale radodarne doneske potrdi prihodnja „Soča“.

Iz Čepovana. 12. marca. — Pretekli teden izročili smo materi župljij telesne ostanke prvega tukajšnjega župana P. Bratuža, kateri je ostavil ta svet v lepi starosti 90 let. On je bil prvi župan, zato, ker je bil voljen županom precej ob ustanovljenju občin ali županij leta 1848. Znamenito je to, da v naši deželjici baje noben prvi župan ni foliko časa živel, razen oni goriškega mesta, kateri še zdaj živi. Pri nas je pa še druga znamenitost! Do leta 1892. so bili razen enega vsi čepovanski župani živi, predlanskim je umrl drugi župan tudi v visoki starosti blizu tega leta. No v naši občini je od dobe ustanovljenja občin pa do danes le osem mož, kateri je županska čast doletela, in oni peteri še živi imajo tedaj nado, da enako prednikom, dočakajo visoko starost!

Občine goriške okolice prav sedaj plačujejo državi svoj krvni davek. Lani sem Vam

bil sporočil, g. urednik, da naša občina ne zaostaja v tem oziru za drugimi, ampak da za primeroma prav obilno plačuje. In glejte letos nam je ta davek znatno zrastel, kajti naborna komisija je od 23 k naboru prislih mladičev potrdila 12 (treći dvanašt). pa gotovo dobi za namecek se katerega, ker jih je iz doma šest, ki se morajo se predstaviti. No mladiči so letos izpričali, da so zli nasledki žganjarij, katerih hvala Bogu v Čepovamu že dalje časa nimamo že davno odstranjeni tudi v pogledu na telesno razvijanje in dorasčevanje.

Iz Dobravelj. (Izv. dop.) — „Bog vi, vdobimo li solo mi kedaj — ali nikoli?“ enaka vprašanja so tu zdaj na dnevnu redu meje prostega ljudstva. Velika razburjenost je zavladala meje tukajšnjim občinstvom, kajti opelovan so se začeli nekateri poganjati za svojo zarces prepotrebno solo, katero nam merodajna gospoda se vedno zadržuje; moledovalo se je že v tem oziru baje do poslednje instance in — kakor čujemo — brezuspešno.

Skrilje, ki so mnogo manjše od naše občine — imajo svojo solo; Vel. Zablje, brojče le tukaj desetih solskih otrok — ima lastno solo; le uboge Dobravelje, ki imajo na stolne za solo sposobnih otrok — merajo v tem oziru zdihovati apod pljujm jarmom ter otroke posiljati v oddaljeno tvorčnost celo nepristopno solo pri Sv. Krizi.

Otroci, gredoč v solo, se meje dolžini potoku vadijo vsakovrstnih ludobij, ter solo takorečen obesijo na kol; v solo gredor poizpolju zmanjje — da, se celo iz celej nujive pozete žito so lati nečetati kneti v kopalih požgali.

Kako je naša mladež izprijetna, prepirčal sem se že dan na lastne oči, videv, kako so z laporjem obispali malovredni paglavci nečega učitelja v pokoju, stanjujočega v obližnjih videl sem. Kako so nečemu steklarji prevrgli krošnjo ter mordi s tem vsi njegovo premoženje uničili. Odkod vsa ta izprijenost? Ali jih nje take starci in učitelji? Neki izkušen pedagog pozajmči naše šolske razmere, je kar naravnost izpovedal, da povod tej razposajetnosti so predelge poti do sole, ker tako imajo priložnost otroci meje dolgin potom triti se v vsakovrstnih ludobijah.

Svetja dolžnost bila bi tedaj, da bi merodajni činitelji vendarle enkrat uvideči te naše potrebe in ne odlašal kralj Riar s smrto kraljice Lunice.

P o d b r d s k i.

Iz Podmeleca. — V Podmeleckem mlinu obesil se je 14. t. m. milinarski hlapec Leopold Češ i ē Jagošče. Bil je jako dober, pohaben in celo pobožen mladenič (Se prejšnji delavci dan je bil pri sv. maši, a pri njem so našli rožni venec.) Kaj ga je napotilo k tako nesrečni smrti, ostane nganka, če ni temu zoper krivo — n e s t r e č n o ž g a n j e.

Iz Prvačne: — K mojemu dopisu v zadnji „Soči“ blagovolite popraviti, da pri občnem zboru naše nove ženske podružnice sv. C. in M. je bila izvoljena za namestnico denarnišarice gospa Terezija Pahorjeva in ne Patronjeva, kakor je bilo napačno predvadano*.

Iz Bilj smo prejeli učeraj obširen počit o odhodu Č. g. Andreja Pavliča S. t. m. v Gorico, ki je tamkaj pastiroval po smrti vikarija Č. g. Stefana Faganelja in o dohodu novega vikarija Č. g. Ivana Boječa iz Solkana v Bilje. Prostor nam ne pripisca, da bi ponatisnili dopis v celoti, ker smo imeli stavljana že dosti drugega gradiva. — Dpisnik omenja, kako priljubljen je bil Biljan-

cem ē, g. P. in izraža svoje prepričanje, da dobē v g. R. vrednega naslednika, o čemer smo uverjeni tudi mi. Č. g. Rojea so spremili iz Solkana preč. g. župnik Kolavčič, župan Mozetič in nadučitelj Jug.

Brez občinskih doklad imamo le malo občin v deželi. Lani niso imele doklad sledeče davne občine: St. Andrej, Rupa, Sovodnje, Peč v goriskem okraju; Drežnica, Ladri, Smast, Vrsno v tolminskom okraju; Naklo, Divata, Ležeče v sežanskom okraju; Boskin v gradčanskem okraju; Belvedere in Huda v Črvenjanskem okraju. — Edino je doklade na užitniški davek vino, meso, pivo, žganje so imele občine: Miren, St. Peter pri Gorici, Krasno, Višnjevek, Renče, Gradisce pri Renčah, Tomaj, Križ, Čerovlje, Gradež in Jamše.

Ostala Slovenija.

Spomenik „tržaške udanosti“, ki stoji pred južnim kolodivrom v Trstu, je bil dolej noč in dan pod posebnim varstvom oboroženega redarja. Slavnih vlad se je zdelejo stratenje veterar prečitna sramota in ker za trdencem teme žalce, da bi svet kolikor dvomil o skafetnici udanosti „najzvestejšega mestu“, zato je zarotkom tega meseca odpravila oboroženo stražo pred spomenikom in jo — ker gospodom iridentovcem vendar ne prav te zapri udanostila z redarjem v navadni čakici, ki pa tudi noč in dan hodi okoli spomenika. Tako je ustrežno Italijanom in vlasti. A nam Slovenom — tudi. Če je vlasti tako prav, zakaj bi nam ne bilo?

Italijanska pozrtvovalnost v Trstu. — Prvič počit je bil velik ples na kopist italijanskega slovenskega društva „Lega Nazionale“. Te dneve so časopisi razglasili racun o tem plesu. Po razliku vseh stroškov ostalo je čistega dobitka za to naše protinarodno društvo 34000 glub., ali po navadni italijanski veljavji 70000 lit. Ali ni to posnemanja vrednej pozrtvovalnosti? — Sicer pa vselej, ko gre za italijansko reč, se v avstrijskem Trstu pokazuje velika pozrtvovalnost, — ko pa gre za avstrijsko slavnost, toda so vsi prenoračniji gospodje z zupanjem vred zadržati, navadno „tudi bolezni“, indeležiti se take slavnosti. Za vzbud navajamo le, da sta patriotsko društvo veteranov in italijansko delavsko podprtvo društvo pri svojih plesih imeli velike denarno zembo, — niti polovico stroškov niste pokrili. Taka se godi v Trstu.

Iz beneške Slovenije nam sporočajo: „Pri nas se je prodajala sol po 35 centesimov (15 kr. avstrijske vrednosti) kilogram. Zadnje dni preteklega meseca svečana pa so nam jo podražali in jo moramo plačevati sedaj po 40 centesimov (17 kr.) — Ali bo pomagalo to novo breme, katero bo tlačilo najbolj revno ljudstvo, državnim finančam iz zagabe? Ali pa se morda ne bo vsled tega v našem blaženem kraljestvu le več neslanie polente jedlo?“

Slovensko gledišče. — Ta teden priselilo je dramatično društvo v Ljubljani samč jedno predstavo. Učeraj se je vamreč pela — zadnjikrat v tej sezoni — opera „Carostrelce“, ki si je pridobila letos vsled izborne predstave mnogo prijateljev.

Pevsko društvo „Slavec“ v Ljubljani bo praznoval letos meseca julija (dne 7. in 8.) svojo desetletnico. V predvečer prirediti boč slavnostni koncert z večjimi, večinoma novimi

zbori in z vojaško godbo, drugi dan pa celednevno slavnost z ljudsko veselico. Odbor prosi vsa narodna društva, da se pri prirejevanju veselic blagovolijo ozirati na omenjeno slavnost.

Književno društvo sv. Jeronima v Zagrebu. Glavna skupščina tega društva je sprejela predlog odbora, da se dajejo vsakoletnje društvene knjige kmetom, obrtnikom, delavcem in solski mladžini za 50 kr. — Odbor vabi rodoljube, da mu čim več takih udov pridobivajo.

Poštenje nasprotnikov. — Pred kratkim raznesli so poljski in nemški listi lažnivo vest, da deluje vodja koroških Slovencev dež. poslanec in župnik Podklostrom preč. g. Gregor Einspieler za rusko pravoslavno vero, ter da dobiva za to od slovanskega dobrodelnega društva večjo podporo. To je seveda nesramno obrekovanje, katero so brez dvoma izumili nasi narodni nasprotniki, da bi sramotili župnika Einspielerja in vse slovensko gibanje na Koroškem. Gosp. Einspieler bodi, dokler se vse ne pojasni, v zadostenje to, da ga kot vrhga katoliškega duhovnika in dobrega avstrijskega rodoljuba čista in ljubi ves narod.

Dolenjska železnica. — Izredno suha zima je prav ugodna za dela ob dolenski železnični proti Novemu mestu. Tiri so položeni že po vsej progi od Grosuplja do Straže, sedaj se nasipuje le še gramoz. Brez dvoma torej, da bodo tudi ta del železnicu gotov do določenega časa.

Jubilej slovenskega Škofa v Ameriki. — Kakor poroča „Amerik Slovenec“ preteklo je 7. t. m. 25 let, odkar je bil posvečen v Škof msgr. Ignacij Mrak, Škof v Marquette, država Michigan v Severni Ameriki. Msgr. Mrak je starosta slovensko-ameriškega svetovništva. Porodil se je 16. oktobra 1818. v Poljanah na Kranjskem. V duhovnika bil je posvečen v Ljubljani pod pok. vladikom Alojzijem Wolfom l. 1837.; l. 1845. preselil se je v Ameriko, kjer je pastiroval več let med Indijami i po Michiganu. Dne 13. avgusta 1887. praznoval je msgr. Mrak na tistem petdesetletnico svojega svečenstva, kot naveden indijanski misijonar.

Slovenec v Ameriki. — Nasi rojaki v Ameriki smitejo narodna društva povsod, kjer jih je morejo; v njih dajejo drug drugemu dobre svecle, pomagajo si v revah in težavah, skupne se vesele ob veseljih prilikah. Zdaj snujejo pa se zvezzo vseh društev pod naslovom „Slovenska Jednota“, kakorsne imajo že dolgo časa Čehi, Poljaki in drugi Slovani. Ta „Jednota“ bo velike koristi za vse Slovence v novem svetu, kajti vsakemu članu pojde na roko v slučajih, če se hoče kdo preseliti iz kraja v kraj, pa tudi v drugih potrebah. Doslej je pristopilo „Jednoti“ že deset slovenskih in eno hrvatsko društvo. Tudi v novem svetu se torej kaže lepa sloga med Slovenci in Hrvati. Le naprej po tej poti!

Sola Komenskega na Dunaju. — Pred leti so si dunajski Čehi zasnovali svojo osnovno ſolo: ſola je prenapolnjena in vzružuje se z veliki žrtvami. Čehi so opravičeno prosili, da bi se tej ſoli podelilo pravo javnosti. Ministerstvo pa je odbilo prošnjo: „Z ozirom na to, kar se je pokazalo pri nadzorovanju, in na sporočilo vsled nadzorovanja“. Čehi večkrat utegnjejo pač pojasniti, kakš je vsa stvar. Če je krivda na ſoli, utegne se popraviti. Sicer je pa znano že vsemu svetu, kakš židovski in nemški listi hujskajo proti tej, torej samo jedni in še to zasebni češki ſoli na Dunaju.

Štiristoletnica bitke na Krbavskem polju. — Minulo je 400 let, odkar so Turki premagali Hrvate na Krbavskem polju pod Udbinom. Odkar je propadla Srbija in za njo Bosna (l. 1463.), bila so Turkom odprta vrata v Hrvaško. Tedaj so bile razmere v Hrvaški jako neugodne. Plemstvo se je mej seboj prepiralo o tem, kdo ima nasledovati kralja Matijo Korvina († 1490.), in to upršanje še ni bilo rešeno, ko so že nastali boji med Frankopani in banoma Bota in Derencina. V tem prodre Jakub paša, poglavar vrhbosenski, s 100.000 konjikov v Hrvaško in kranjsko. Ta dogodek je nekoliko složil Hrvate, ki so zbrali v naglici do 15.000 mož, med katerimi je bilo le 3.000 konjikov in se stavili Jakubu paši v bran. Boj je bil grozovit. Padlo je do 10.000 Hrvatov in ujetih jih je bilo do 3000. Padel je cvet hrvaškega plemstva: Ivan Frankopan Cetinski, Ban jajški Jure Vlatkovič in mnogo druge hrvaške gospode. Turki so izgubili tako malo. Ban sam je padel Turkom živ v roke, ki so ga zaprli v neko pusto trdnjavo, kjer je tudi poginil. Kljub temu grozovitemu porazu pa se Hrvatska ni udala Turku; baš 100 let kasneje zmagali so Hrvati sijajno pri Sisku nad Turki.

RAZNOTEROSTI.

Državni zbor imi danes svojo zadnjo sejo pred prazniki. V zbornici sami ni prišlo še nič važnega na dnevni red, kajti glavno delovanje se zdaj vrsi še v odsekih posebno v proračunske. V tem je naš poslanec dr. A. Gregorčič poprijenjal za besedo pri vsaki priliki, ko je bilo treba ministrom posvetati želje in zahteve slovenskega naroda. Ministri so mu odgovarjali kako dobroholno. Bomo videli, kakš bodo kazala dejanja. Danasna „Soča“ poroča bolj obširno o razpravah v tem odseku.

V pondeljek je poslanec Alfred grof Goronini interpeloval vlado zaradi goriške laške obrtno-nadajevalne ſole, ki ne ustreza dolorenemu namenu, ker za slovenske obrtne nčence noči nič skrbeti, dasi prejema podporo od dežele in države.

Briganti v Italiji. — V „kraljevem“ Rimu in njega okolici niso ljudje več varni svojega življenja in imetja. 28. pret. m. napadla je tropa roparjev v pokrajini Campagna romana, komaj 4 kilometre od mesta rimskega, grofino de Agreda in njeno spremstvo. Razbojniki so napadli vozove in postrelili konje. Nadporočnik Morella, kateri je spremjal grotico, moral je tolovajem izročiti ves denar in kar je bilo vrednostnega blaga, da reši sebi in grotici življenje. — Taki odnosaji vladajo v „blaženi Italiji“, v katero so toli zanjibljeni nasi neodrešenci.

Grozen potres. — V pokrajini Thibet, tako poročajo listi iz Honghona, bil je silen potres, ki je divjal 9000 kvadratnih milij na obseg. Med dragimi poslopiji razrošil se je velik samostan v Husignamu, kjer je bilo v razvalinah pokopanih blizu 200 redovnikov.

Nesreča na Vrbskem jezeru. — Dne 26. pret. m. popoldne je bila na Vrbskem jezeru (pri Celovem, na Koroškem) na ledu soproga arhitekta Schürria s tremi otroci in služabnico. Kar se je udril led in vseh 5 oseb izginilo je v vodi. Pribitevi ljudje na pomoč, so rešili gospo Schürri in dva otroka, toda najmanjši sinček in služabnica sta utonila.

Milijon dolarjev na dnu morja. — 3. julija l. 1865. potopil se je parnik „Brother Jonathan“ kakih 10 milj oddaljen od mesta Crescent City ob ameriškem obrežju. Takrat utečilo je s parnikom 147 oseb, rešilo se jih je le 19. Na potopljenem parniku bilo je mnogo denarja in nekovana zlata, vrednosti okolo milijon dolarjev (nad 2 milj. gold.). Natančno je, da so ljudje že mnogo poskušali, da bi našli kraj, kjer se je parnik pogrenil, a vse iskanje bilo je brezvsešno. Pret. mesec pa je, kakor poroča večina velikih listov, našel potopljeni parnik potapljalec John Byan. Prikazal je razne predmete, katere je vzel na parniku na dnu morja in opisal je natančno njega lego. Posebna družba dvigne parnik z dna morja na površje: srečni potapljalci dobi polovico rešenega blaga.

Nadpoln mladenič. — V Altoni je neki 17-letni mladenič hotelusmrtili svojo lastno mater s tem, da jej je hotel zabosti nož v grlo, ko je spala. Na srečo se mu ni posrečila peklenska nakana, kajti nož je zdrsnil mimo grla, ter je ranil samo lice. Sprijeni pobalin se je hotel maščevati nad svojo materjo, ker mu je žugala, da ga prijavi oblastim zaradi tativine. Sedaj pa ima nepričakovani priliko, da premisljuje za zaprtimi vratmi o tem, kako treba sposlovati svoje roditelje.

Izneverjenje pri dež. odboru gališkem. — Deželni odbor gališki je prevzel od vlade prodajo soli. Za urejenje te zadave najel je dež. odbor finančnega komisarja Kijanskega, kateri je potoval po deželi, da sporociti vladu, kje naj bi se ustanovile zaloge soli. Na tem potovanju dal se je podkupiti od vseh tistih, ki bi radi dobili zalogu soli. Vrnivši se v Lvov nadaljeval je svoja sleparstva. Prodajaljetja dospele množine soli na lastni račun. Da reši „sitnosti“ tiste, ki so hoteli položili kavcije, odvzel jim je jednostavno denar in ga spravil — v svoj žep. Pri prvi preiskavi so dognali, da trpi dežela škoko nad 20.000 gld. Tudi mnogi zasebniki so oškodovani. Sleparskega uradnika so izročili deželnemu sodišču.

Novo mesto zida abesinski neguš Menelik. Načrt je izdelal Švicar Illa. Novemu mestu so določili ime Addie Abbott. Neguš je nagnal na tisoče svojih podanikov, da pomagajo pri delu, in kadar ne ve, kako bi si čas kratil, prime tudi sam za lopato. Negušovi svetniki si belijo glavé, kdo bo stanoval v teh po evropsko narejenih hišah: najbrž si mislijo, da bi se njihovi rojaki ne mogli privaditi takim stanovanjem.

Čin blaznega. — V Amsterdamu začal je blaznec norišnico Snoel pri Leenwardenu. Vse poslopje je zgorelo. Nad 100 umobolnih rešile se je v divjem begu, 13 jih pogrešajo. Bržkone so nesrečneži našli smrt v plamenu.

Roparstvo na Siciliji. — Navzlie obsednemu stanju in dovršenemu razoroženju prebivalstva se širi roparstvo na Sicilskem otoku vedno bolj. V poslednjih treh dneh prijetilo se je osem slučajev, da so oborenji briganti napadli in oropali prebivalce na deželi. V jednem takem slučaju bili so briganti, katerih je bilo 12, preoblečeni kot stražniki in so odnesli nekemu posestniku bližu Palerma 11.000 lir. — Mnogi menijo, da bi se upor najgotovej udušil, ako bi za isti denar italijanska vlada kupila kruha in moke ter tje poslala, kakor pa vojake — ki

so veljali itak ubožno kraljevino na milijone. —

Snežni zameti v Siciliji. — Iz južne Italije prihajajo se vedno žalostne vesti o veliki škodi, ki so jo napravili snežni zameti na Sicilskem otoku, posebno v gorskih vasah okoli Etna. V raznih teh vasah podrla je teža snega nad 300 koč. V pokrajini Gofrona je zapadel sneg 2 metra visoko. Stiri železniške proge so morale ustaviti promet.

Poskušen samomor na grobu. — Udova znanega italijanskega profesorja in časnikarja Sbarbaro, o katerem je tudi naš „Corriere“ mnogo pisal, ki je umrl v veliki bedi, se je hotela otrovati na grobu svojega soproga, pa so jo še rešili. Uzrok obupnemu činu je, da je vlada odklonila njeno prošnjo za pokojnino.

Umor v železniškem kupeju. — Med Luksemburgom in Nancy-jem našli so graščaka Moreau-a iz Nancya mrtvega v kupeju 1. razreda. Ker je bila denarna listnica prazna, se sodi, da je žrta roparskega umora.

Bogata zapuščina. — V Lvovu je umrl g. Kajetan Zakaszewski, ki je zapustil vse svoje imetje 400.000 gld. za ustanovitev zavoda za slepec. Pokojnik je bil jako znana osoba v Lvovu.

Nezgoda na morju. — Lloydova parobroda „Orion“ (na potu in Trst v Reko) in „Elektra“ (iz Reke v Trst dohajajoč) tračila sta pri skalovju Porer skupaj in sta oba običakala. „Orion“ je bil le malo poškodovan in je kmalu mogel nadaljevati vožnjo. Na „Elektri“ pa je škoda večja, ter je več mornarjev ranjenih, jeden mrtev. Ranjence je prepeljal parobrod „Messina“ v Pulj.

Izneverjenje. — Denarničarji pri blagajni dunajske bolnišnice, Epp, Sojka in Brackl, izneverjali so denar že tekom raznih let. Sicer ni še znana cela poneverjena sveta, toda po čremu računalno sodijo primanjkljaj 10.000 gld. Nezvesti denarničarji so namreč upisavali razne osebe med bolnike in si prisvajali njihove podpore, ali pa so imeli bolnike več časa vpisane nego so bili res bolni. Za Eppom in Sajkom izdal je sodisce tiranico, ker sta pobegnila. Brachla so oddali deželnemu sodišču.

Mons. Kneipp v Rimu. — Kneipp je hitro zaslovel v Rimu. Na stotine ljudij prihaja vsaki dan v samostan San Basilio, kjer biva. Papež se zdravi sedaj po Kneippovi metodi, baje z dobrim uspehom, ter ga obiskuje z dokazi spoštovanja. Kardinal Monaco La Valetta se tudi zdravi po isti metodi. (Najnovejše vesti pa zatrjujejo, da sta opustila tako zdravljenje).

Za kratek čas.

Želja. — Stric: „No, to me veseli, da si v soli dobro napravil. Danes ti izpolnim vsako prošnjo. Kako željo bi imel?“

Stričnik: „Da me navadis „kvartati“

Resnica. — O trok (priteče k zdravniku): „O gospod doktor, gospod doktor, pride hitro k nam. Oče umira.“

Zdravnik: „Le pojdi, pridem takoj pomagat.“

Brezuspešno. — Sodnik: „Zakaj niste oddali takoj na policijo denarnice, kojo ste našli na cesti?“

Zatoženec: „Bilo je že pozno v noč.“

Sodnik: „No, in drugo jutro?“

Zatoženec: „Ni bilo nič več notri!“

Tatu iz uavnade pravi sodnik: „No jaz mislim, da se danes zadnjikrat vidiva.“

Tat: „Kaj gre gospod sodnik v pokoj?“

Čudna želja. Tat (priče v sobo k specemu možu, zbuditi ga, pomoli pod nos samokres ter mu zašepeta): „Ako se ganeš, si mrtev! Denar iščem jaz!“

Mož (v postelji): „Dragi prijatelj, pustite me, da vstanem in prižgem luč: Jaz ga bom tudi iškal!“

Zvit. — Gospica (v prodajalni pri peku): „Gospod mojster, Vaše žemljice so pa vsaki dan manjše!“

Pek: „O gospica! Za Vaša manjna ustača so še vedno prevelike!“

Izdajatelj in urednik A. Gabršček.
Tiska „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček.

Franjo Jakil

tovarna kož v Rupi p. Miren in zaloga usnja v Gorici Raštel st. 9.

Novine Franc,

mizarski mojster, ima svojo delavnico v Ozki ulici (Via Stretta) v Gorici st. 1. Priporoča se slovenskim rojakom.

Andrej Jakil, tovarnar usnja v Rupi, ima svojo prodajalno v Gorici na levem voglu s Kornja v Gosposko ulico. Usnje na podplate vseh vrst prodaja po značnih cenah. Enačo druge potrebitine za čevljarje.

I. Cej gostilnica v Židovski ulici st. 5 toči naravno brisko vino.

Frane Bensa v ozki ulici st. 8 v Gorici, prodaja vsakovrstno usnje, podplate, kopita, splošna orodja in potrebitine za čevljarje. Zagotavlja dobro blago po značnih cenah, zato se sl. občinstvu priporoča za obiljen obisk.

Ivan Drufa

na Travniku, ima bogato zalogovo vsakovrstnega usnja ter raznega orodja in potrebitin za čevljarje. Prodaja na drobno in na debelo.

Ivan Reja

črničar „Alia Golomba“ za veliko vojašnico na desnem voglu v ulici Morelli, toči domaća vina in ima Domačo Kuhinjo. Gene prav zmerne.

Anton Obidič

črničar v Semeniški ulici st. 4, se priporoča Slovencem v mestu in okolici za blagohotna narodila.

Ivan Kavčič

veletržec z vinom na debelo v Vrtni ulici st. 8 (poleg ljudskega vrta na desni) prodaja nad 56 litrov po najnižih cenah pristna bela in črna vina, in sicer: vrapčka, furlanska. — Zagotavlja dobro, točno pohištvo in nizke cene.

Ant. Jeretič

za veliko vojašnico v Gorici prodaja vse izdelke, ki spadajo v šolsko in pisarniško rabo kot: papir, peresa, svinčnike, knjizice, knjige za upisovanje, itd. Pisalke in risanke iz dobrega papirja izdeluje v svoji delavnici, na kar se slavno učiteljstvo še posebno opozarja.

Anton Fon

v Semeniški ulici ima prodajalnice vsakovrstnih klobukov in kap ter gostilnico. Toči vedno dobra in naravna vina.

Spominjajte se o

vsaki priliki šolske dece v „Sloginih“ učnih zavodih.

Anton Koren

trgovac v Gosposki ulici, prodaja razno lončarsko, porcelanasto in stekleno blago, reže in vklola. Širok v okna, reže in napravlja okvirje za zrcala in podobe.

Peter Birsa

gostilnica pri veliki cerkvi (Cerkev Garaveggia st. 4) priporoča sl. občinstvu izborna domaća vina, vedno dobro svežo pivo, domaćo kuhinjo; pustrežba točna.

Ivan Pečenko

veletržec z vinom na debelo v Vrtni ulici st. 8 (poleg ljudskega vrta na desni) prodaja nad 56 litrov po najnižih cenah pristna bela in črna vina, in sicer: vrapčka, furlanska. — Zagotavlja dobro, točno pohištvo in nizke cene.

Martin Poveraj

civilni in vojaški krojč v Gorici, priporoča svojo veliko zalogo blaga kakor tudi gotovih oblik. Dalje: srajce, spodnje blage, zavratnice, civilne, vojaške in uradniške ovratnike, sablje z vso opravo, zlate in sreberne zvezde skratka: vse, kar je potrebno za gospodo vsakega stanu. Oblike po načilih izdeluje točno in po nizki cenii.